

รายงานผลการดำเนินงานโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

โครงการ การสัมมนาเรื่องรูปแบบและแนวทาง

การจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน

หัวหน้าโครงการ

นางสาวชนิษฐา ทุมมากรณ์

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ได้รับจัดสรรงบประมาณดำเนินโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจาก

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

ก

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินงานโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมครั้งนี้ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปีงบประมาณ 2552 ผู้ดำเนินโครงการขอขอบคุณผู้ให้ความอนุเคราะห์ และช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ขอขอบพระคุณวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่นำเสนอความคิดเห็น ความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์และแนวทางในการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสาน ได้แก่ อาจารย์ธีระ โกมลศรี (ข้าราชการบำนาญ) อาจารย์เลื่อน มุทวงศ์ (ข้าราชการบำนาญ) อาจารย์โยธิตา สังเกตการณ์ (ข้าราชการบำนาญ) อาจารย์จิรวัดน์ สว่างวงศ์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี เขต 1) อาจารย์จารุณี ทนงจิตร (โรงเรียนปทุมพิทยาคม) และอาจารย์วิริยะ วัฒนดิลก (โรงเรียนบ้านเด็กวารินชำราบ)

ขอขอบคุณ คุณอุษา ผูกพันธ์ คุณพนม จรูญแสง และคุณมณีวรรณ สารไทย ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทำให้การสัมมนาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

และขอขอบคุณครู อาจารย์ และผู้ให้ความสนใจทุกท่านที่เข้าร่วมการสัมมนาในครั้งนี้

๗
สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพ.....	ค
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์.....	1
กลุ่มเป้าหมาย.....	2
แผนการปฏิบัติงาน.....	2
กำหนดการจัด สัมมนา.....	2
ผลการดำเนินโครงการ.....	2
สรุปผลการดำเนินโครงการและข้อเสนอแนะ.....	6
ปัญหาและอุปสรรค.....	6
ภาคผนวก.....	7
- ภาคผนวก ก.....	8
- ภาคผนวก ข.....	17
- ภาคผนวก ค.....	89
- ภาคผนวก ง.....	94
- ภาคผนวก จ.....	97

ก
สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงการลงทะเบียน.....	90
ภาพที่ 2 แสดงพิธีเปิดการสัมมนา.....	90
ภาพที่ 3 แสดงวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีและนาฏศิลป์พื้นเมือง.....	91
ภาพที่ 4 แสดงผู้เข้าร่วมการสัมมนารับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นกับวิทยากร.....	92
ภาพที่ 5 แสดงอาหารว่างและเครื่องดื่ม.....	93

หลักการและเหตุผล

ดนตรีพื้นเมืองอีสาน ได้ดำรงความเป็นเอกลักษณ์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความละเอียดอ่อน งดงามและมีคุณค่าที่สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี วัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่ ความอุดมสมบูรณ์ของชุมชนคนอีสานได้อย่างชัดเจน

ปัจจุบัน มีหน่วยงาน สถาบันการศึกษาหลายแห่งที่ได้ทำการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาวอีสานนี้ให้คงอยู่สืบไป โดยการจัดตั้งวงดนตรีพื้นเมือง และจัดการประกวดวงดนตรีพื้นเมืองขึ้น งานข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเองได้ดำเนินการจัดการประกวดวงดนตรีพื้นเมืองขึ้นหลายครั้ง พบว่า ในปัจจุบัน สภาพสังคม การผสมผสาน การแลกเปลี่ยนและปัจจัยต่าง ๆ นั้น ทำให้รายละเอียดบางอย่างที่น่าเสนอหรือแสดงออกนั้นได้ผิเปลี่ยนไปบ้าง ทำให้ขาดเอกลักษณ์ในความเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสาน และนับวันจะถูกกลืนหรืออาจจะสูญหายไป ได้

งานข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จึงคิดจะจัดการสัมมนาเรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสานขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ของผู้มีความรู้ความสามารถและผู้สนใจทางด้านการแสดงดนตรีพื้นเมืองจะได้มีแนวทางและรูปแบบที่ชัดเจนและ ถูกต้อง เป็นไปในแนวทางหรือทิศทางเดียวกัน นำไปสู่การอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์อันดีงามของชาวอีสานให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพบปะ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ในเรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน
2. เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงดนตรีพื้นเมือง

ลักษณะโครงการ : เป็นโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม :-

- ☐ ในลักษณะการสำรวจ ศึกษา และวิจัยเพื่อการรวบรวมข้อมูล
- ☐ ลักษณะการศึกษาจากสิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ☒ ลักษณะการเผยแพร่ เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ประชุม และสัมมนา โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ
 - ☐ การกิน
 - ☐ การอยู่อาศัย

- ☐ การรักษาพยาบาล
- ☐ ความเชื่อและศาสนา
- ☒ อื่น ๆ (ระบุ).....ศิลปวัฒนธรรมการแสดงดนตรีพื้นบ้าน

กลุ่มเป้าหมาย

ครู อาจารย์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือ ผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีพื้นเมือง และ ผู้สนใจทั่วไป จำนวน 50 คน

แผนการปฏิบัติการ

แผนการปฏิบัติการ	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. ขออนุมัติดำเนินโครงการ	/					
2. ประชุม วางแผนการดำเนินโครงการ	/					
3. ประชาสัมพันธ์ผู้สนใจเข้าร่วมการสัมมนา		/				
4. จัดการสัมมนา			/			
5. สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน				/	/	/

กำหนดการจัดสัมมนา

ดำเนินการจัดการสัมมนาวันที่ 19 มิถุนายน 2552 ณ ห้องข้อมูลท้องถิ่น อาคารข้อมูลท้องถิ่น ชั้น 3 สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผลการดำเนินโครงการฯ

- 2.1 ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ครู อาจารย์ และผู้สนใจ เข้าร่วมการสัมมนาในช่วงเดือนพฤษภาคม – 15 มิถุนายน 2552
- 2.2 จัดการสัมมนาในวันที่ 19 มิถุนายน 2552 ณ ห้องบริการข้อมูลท้องถิ่น ชั้น 3 อาคารข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- 2.3 จำนวนผู้เข้ารับการสัมมนาทั้งหมด 88 คน ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาจากสถานศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา
- 2.4 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการ สัมมนาที่มีต่อภาพรวมของโครงการ

จากการตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจผู้เข้าร่วมการสัมมนา จำนวน 40 คน ได้ผลการประเมิน ดังนี้

1. เพศ ชาย 60 % หญิง 40 %
2. ตำแหน่ง ผู้บริหาร 7.5% ครูผู้สอน 87.5 % อื่น ๆ 5 %
3. ประสบการณ์ในการสอน

1-5 ปี 17.5%	5-10 ปี 10 %	11-15 ปี 17.5 %
15-20 ปี 10%	20 ปีขึ้นไป 37.5 %	ไม่ตอบแบบสอบถาม 7.5 %
4. ระดับชั้นที่สอน

ช่วงชั้นที่ 1 10.0 %	ช่วงชั้นที่ 2 17.5%	ช่วงชั้นที่ 3 17.5%
ช่วงชั้นที่ 4 15.0 %	มากกว่า 1 ช่วงชั้น 25.0%	ไม่ตอบแบบสอบถาม 15.0 %
5. ความพึงพอใจกับการจัดการสัมมนาครั้งนี้ (คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 มีค่ามากที่สุด, 3.51-4.50 มีค่ามาก, 2.51-3.50 มีค่าปานกลาง, 1.51-2.50 มีค่าน้อย และ 1.00-1.50 มีค่าน้อยที่สุด)

ความพึงพอใจ	ร้อยละความพึงพอใจ						ระดับความพึงพอใจ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ตอบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
5.1 การประชาสัมพันธ์โครงการให้เข้าร่วมการสัมมนา	27.5	45.0	17.5	5.0	2.5	2.5	3.92	0.957	มาก
5.2 วัน-เวลาการจัดสัมมนามีความเหมาะสม	22.5	50.0	22.5	2.5	2.5	0	3.88	0.883	มาก
5.3 สถานที่จัดสัมมนามีความเหมาะสม	47.5	45.0	7.5	0	0	0	4.40	0.632	มาก
5.4 วิทยากรมีความรู้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี	45.0	47.5	5	0	0	2.5	4.41	0.595	มาก
5.5 เอกสารประกอบการสัมมนา	35.0	42.5	17.5	2.5	0	2.5	4.13	0.801	มาก
5.6 หัวข้อและรูปแบบการจัดสัมมนา	32.5	52.5	15.0	0	0	0	4.18	0.675	มาก
5.7 อาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม	42.5	47.5	7.5	0	0	0	4.36	0.628	มาก
5.8 ความช่วยเหลือ/แนะนำ/อำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่	27.5	57.5	15.0	0	0	0	4.13	0.648	มาก
5.9 ประโยชน์ที่ได้รับการจากการเข้าร่วมการสัมมนา	52.5	40.0	7.5	0	0	0	4.45	0.639	มาก
5.10 ภาพรวมของการจัดสัมมนาในครั้งนี้	47.5	47.5	5.0	0	0	0	4.43	0.594	มาก

2.5 ข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมการสัมมนา

ข้อเสนอแนะโครงการที่ควรจัดในครั้งต่อไป

1. การสัมมนา “รูปแบบและการประกวดตัดสินนาฏศิลป์ทั้งแบบนาฏศิลป์ไทย (อนุรักษ์, สร้างสรรค์) นาฏศิลป์พื้นเมืองอนุรักษ์และนาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์”
2. การอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์พื้นเมือง
3. ครูรักการสอนศิลปะ โครงการครูสอนศิลปะ (ทัศนศิลป์) จิตรกรรม ประติมากรรมของชาวอีสานหรือของดีชาวอุบล
4. อบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดตั้งวง การฝึกสอน และการควบคุมวงโปงลาง
5. เขียนหลักสูตรท้องถิ่น หรือ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยให้มาเขียนหลักสูตร ตั้งแต่ชั้นที่ 1 จนถึงชั้นที่ 10 เพื่อจะได้นำไปทำหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา
6. การฝึกอบรมขับร้องเพลงพื้นเมืองอีสาน ทำนองการขับลำ เช่น หมอลำหมู่ ลำคู่ ลำกลอน
7. การแต่งกายประกอบการแสดงอีสาน
8. การสัมมนา รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีไทย
9. การขับร้องเพลงลูกทุ่ง การประสานเสียง การเรียบเรียงดนตรี
10. การทำและการซ่อมบำรุงเครื่องดนตรีพื้นเมืองอีสาน เนื่องจากเครื่องดนตรีอีสานมีผู้สนใจฝึกมากแต่ไม่มีการเรียนการสอน การจัดระบบเป็นรูปแบบ เช่น การทำแคน การซ่อมแคน การทำโหวด การซ่อมโหวด การทำพิณและดูแลซ่อมบำรุง การทำกลอง-ซ่อมบำรุงกลอง ฯลฯ
11. ให้จัดอบรมการเล่นดนตรี โดยปฏิบัติจริงให้นักเรียนที่สนใจได้ฝึกเครื่องดนตรีจริง
12. อบรมครูดนตรีไทยอุบลราชธานี
13. นำวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถที่เด่นแต่ละสาขามาสาธิตการเล่นดนตรีและแนะนำการฝึกซ้อม ก่อนที่จะเป็นศิลปินที่ได้รับการยอมรับ
14. การสาธิตเครื่องดนตรี หรือ รูปแบบการประสมวงมีการแลกเปลี่ยนทักษะด้านการปฏิบัติ
15. การอบรมเครื่องดนตรีสากล, วงดนตรีคอมโบ, วงเครื่องเป่าสากล
16. จัดกิจกรรมเข้าค่ายอบรมการรำประกอบลายโปงลางต่าง ๆ สำหรับครูผู้ควบคุมวง หรือ ครูผู้มีความสนใจ ช่วง 2-3 วัน
17. ประวัตินาฏศิลป์ที่สามารถนำเสนอบนเวทีได้แบบย่อ ๆ
18. ประเพณีอุบลที่ควรสืบทอด เช่น สีต 12 กอง 14 ที่เด่นชัด
19. การตั้งชมรมครูดนตรี-นาฏศิลป์
20. การแต่งเพลงพื้นบ้าน การแต่งผญา คำสอย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประชุมสัมพันธการสัมมนาให้ทั่วถึง
2. มีการสัมมนาในทุก ๆ ปี และให้ความรู้ที่เป็นสาระเพื่อใช้ความรู้ต่อไปอย่างเป็นประโยชน์
3. สถานที่ในการจัดสัมมนา ควรจัดให้มีโต๊ะในการวางเอกสารของผู้เข้าร่วมสัมมนาด้วย
4. อบรมเกณฑ์การตัดสินนาฏศิลป์ประเภทต่าง ๆ เพราะเวลาแข่งขันแต่ละครั้งไม่ยุติธรรม เนื่องจากกรรมการไม่มีความรู้ในการตัดสิน
5. อยากให้มีการนำเสนอเครื่องดนตรีแต่ละภาค แต่ละจังหวัด เช่น พิณ พิณเมืองอุบล เป็นรูปทรงอย่างไร ของร้อยเอ็ดเป็นรูปทรงอย่างไร
6. อยากให้มีการนำเสนอสื่อให้มาก ๆ และให้สอดคล้องต่อบุคลากร เพื่อบุคลากรจะได้นำไปใช้ मनสถานศึกษาได้ เช่น แบบฝึกหัด วิธีการเล่น โน้ตเพลง ต่าง ๆ
7. ควรจัดทำสารสนเทศทำเนียบวิทยากรผู้มีความรู้ด้านดนตรีพื้นเมืองอีสาน ใน จ.อุบลราชธานี เพื่อให้โรงเรียนที่มีความประสงค์จะจัดตั้งวงโปงลางพื้นเมืองได้ขอความรู้ ความช่วยเหลือด้านดนตรีพื้นเมืองอีสานหรือสร้างเครือข่ายครูดนตรีพื้นเมืองอีสาน จ.อุบลราชธานี
8. ควรจัดประกวดให้รางวัลเป็นเกณฑ์ด้วย เพราะถ้าเป็นลำดับที่จะมีแค่ 1 วงที่ดีใจ แต่ถ้าเป็นเกณฑ์จะได้ผ่านเกณฑ์ดีใจมากหลายวง เหมือน ระดับเพชร ทอง เงิน เป็นต้น
9. การนำเสนอของวิทยากรขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ประกอบการอธิบาย เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้รับรู้จะได้เกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น
10. ควรมีการเชิญศิลปินแห่งชาติหรือภูมิปัญญาไทย สาขาต่าง ๆ ในท้องถิ่นอุบลฯ หรือ ภาคอีสาน มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ประสบการณ์โดยตรง เช่น บานเย็น รากแก่น, อังคนางค์ คุณไชย, นภคล ดวงพร, ทองใส ทับถนน, ครูสลา คุณวุฒิ เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมพื้นเมืองอีสาน
11. โรงเรียนที่มีวงดนตรีพื้นเมือง ควรได้มีโอกาสแสดงโชว์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานเทศกาลของจังหวัด โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินการตามความเหมาะสม
12. ควรให้มีทำเนียบหรือข้อมูลบุคลากรที่สามารถติดต่อได้เพื่อประโยชน์ในการติดต่อหาข้อมูลเพื่อจะได้ให้คำแนะนำหรือความรู้กับโรงเรียนที่สนใจหรือที่มีปัญหา

สรุปค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ

งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร	33,800 บาท
2.6 ค่าตอบแทน	13,560 บาท
2.7 ค่าใช้สอย	18,464 บาท
2.8 ค่าวัสดุ	1,753 บาท
รวมงบประมาณที่ใช้จริง	33, 777 บาท

สรุปผลการดำเนินโครงการและข้อเสนอแนะ

งานข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้จัดให้มีการสัมมนา “รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน” ขึ้นในวันที่ 19 มิถุนายน 2552 ณ ห้องบริการข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีผู้เข้าร่วมการสัมมนาจำนวน 88 คน ซึ่งมากกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ร้อยละ 60 ผู้เข้าร่วมการสัมมนาส่วนใหญ่เป็นบุคลากรทางการศึกษา จากหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้พบปะ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงดนตรีพื้นเมือง ให้เป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและสามารถพึ่งพากันได้

ผู้เข้าร่วมการสัมมนาครั้งนี้ มีความพึงพอใจในการดำเนินงานและจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก และเสนอแนะให้จัดกิจกรรมหรือดำเนินโครงการลักษณะนี้ให้ต่อเนื่องต่อ ๆ ไป เพื่อให้สามารถนำไปบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง และเป็นการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมอันดีงานของชาวอีสานให้คงอยู่สืบไป

ปัญหาและอุปสรรค

1. การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง
2. ผู้เข้าร่วมการสัมมนาไม่ตอบรับหรือตอบรับการเข้าร่วมการสัมมนาซ้ำกว่ากำหนด และมีผู้ที่สนใจเข้าร่วมการสัมนามากกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้การดำเนินงานและการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้าร่วมสัมมนาไม่ดีเท่าที่ควร

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บันทึกข้อความและคำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ

**แบบเสนอโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ประจำปีงบประมาณ 2552**

ชื่อโครงการ : การสัมมนา เรื่อง รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรี
พื้นเมืองอีสาน

ลักษณะโครงการ : เป็นโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม :-

- ☐ ในลักษณะการสำรวจ ศึกษา และวิจัยเพื่อการรวบรวมข้อมูล
- ☐ ลักษณะการศึกษาจากสิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ☒ ลักษณะการเผยแพร่ เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ประชุม และสัมมนา โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ
 - ☐ การกิน
 - ☐ การอยู่อาศัย
 - ☐ การรักษาพยาบาล
 - ☐ ความเชื่อและศาสนา
 - ☒ อื่น ๆ (ระบุ).....ศิลปวัฒนธรรมการแสดงดนตรีพื้นบ้าน

ความสอดคล้องยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมทำนุบำรุงและฟื้นฟูรูปแบบและความคิดทางศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและชาติโดยการซึมซับเข้าสู่วิถีการดำรงชีวิตเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงภายใต้ความหลากหลายของวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 4.3 สร้างเสริมความแข็งแกร่งของกลุ่มกิจกรรมและบุคลากรด้านศิลปวัฒนธรรม

กลยุทธ์ 4.5 ส่งเสริมการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีและสืบสานวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของชุมชนในอีสานใต้และอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง

ผู้รับผิดชอบโครงการ : นางสาวชนิษฐา ทุมมาภรณ์

หลักการและเหตุผล :

ดนตรีพื้นเมืองอีสาน ได้ดำรงความเป็นเอกลักษณ์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความละเอียดอ่อน งดงามและมีคุณค่าที่สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี วัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่ ความอุดมสมบูรณ์ของชุมชนคนอีสานได้อย่างชัดเจน

ปัจจุบัน มีหน่วยงาน สถาบันการศึกษาหลายแห่งที่ได้ทำการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาวอีสานนี้ให้คงอยู่สืบไป โดยการจัดตั้งวงดนตรีพื้นเมือง และจัดการประกวดวงดนตรีพื้นเมืองขึ้น งานข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเองได้ดำเนินการจัดการประกวดวงดนตรีพื้นเมืองขึ้นหลายครั้ง พบว่า ในปัจจุบัน สภาพสังคม การผสมผสาน การแลกเปลี่ยนและปัจจัยต่าง ๆ นั้น ทำให้รายละเอียดบางอย่างที่นำเสนอหรือแสดงออกนั้นได้ผิดเพี้ยนไปบ้าง ทำให้ขาดเอกลักษณ์ในความเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสาน และนับวันจะถูกกลืนหรืออาจจะสูญหายไป ได้

งานข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จึงคิดจะจัดการสัมมนาเรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสานขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ของผู้มีความรู้ความสามารถและผู้สนใจทางด้านการแสดงดนตรีพื้นเมืองจะได้มีแนวทางและรูปแบบที่ชัดเจนและ ถูกต้อง เป็นไปในแนวทางหรือทิศทางเดียวกัน นำไปสู่การอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์อันดีงามของชาวอีสานให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพบปะ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ในเรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน
2. เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงดนตรีพื้นเมือง

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีพื้นเมือง และ ผู้สนใจทั่วไป จำนวน 50 คน

แผนการดำเนินงาน

1. ขออนุมัติดำเนินโครงการ
2. ประชุม วางแผนการดำเนินโครงการ
3. ประชาสัมพันธ์ผู้สนใจเข้าร่วมการสัมมนา
4. จัดการสัมมนา
5. สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้พบปะ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ของผู้มีความรู้ความสามารถ
2. ได้รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน
3. ได้สร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงดนตรีพื้นเมือง

ประมาณการค่าใช้จ่าย

งบประมาณที่ขอรับการจัดสรร	รวม	33,800 บาท
1.1 หมวดค่าตอบแทน		
- ค่าตอบแทนวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญ		10,000 บาท
- ค่าอาหารทำการนอกเวลาราชการ		5,000 บาท
1.2 หมวดค่าใช้สอย		
- ค่าอาหารกลางวัน		7,500 บาท
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม		2,000 บาท
- ค่าจ้างเหมาประชาสัมพันธ์		5,000 บาท
1.3 หมวดค่าวัสดุ		
- ค่าวัสดุสำนักงาน		2,300 บาท
- ค่าวัสดุโฆษณาและเผยแพร่		2,000 บาท
	รวม	33,800 บาท
	(สามหมื่นสามพันแปดร้อยบาทถ้วน)	

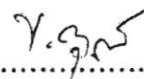
หมายเหตุ : ขออภัยเจี๊ยงจ่ายทุกรายการ

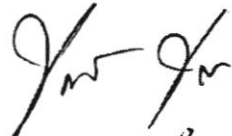
ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

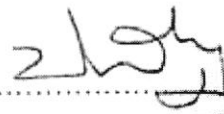
งานข้อมูลท้องถิ่นดำเนินการจัดการสัมมนา โดยมีผู้สนใจเข้าร่วมการสัมมนา ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50 ของเป้าหมายที่ตั้งไว้

การติดตามประเมินผลโครงการ

จัดให้มีการประเมินผลภายหลังการดำเนินงานตามโครงการเสร็จสิ้น โดยประเมินจากการสังเกต แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

ลงชื่อ ผู้เสนอโครงการ
(นางสาวชนิษฐา ทุมมากรณ์)
หัวหน้าโครงการ
วันที่เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ..... ผู้เห็นชอบโครงการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรชา บุคดาดี)
ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ..... ผู้อนุมัติโครงการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สมชาย วิชาญกุล)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

๕ 4 ต.ค. ๒๕๕๑

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โทร. 1804
ที่ ศธ 0529.10.4/ 6604 วันที่ .- 3 ส.ค. 2551

กองคลัง
เลขที่รับ 18175
วันที่
เวลา 10.30 น.

เรื่อง ขออนุมัติยืมเงินอุดหนุนเพื่อใช้ดำเนินโครงการสัมมนา เรื่อง รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและ
การประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมือง จากเงินอุดหนุน โครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประจำปี
งบประมาณ 2552 รหัสโครงการ 9040002

เรียน อธิการบดี

ตามที่ สำนักวิทยบริการ ได้รับอนุมัติให้จัดทำโครงการสัมมนา เรื่อง รูปแบบและ
แนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมือง จากเงินอุดหนุน โครงการทำนุบำรุง
ศิลปวัฒนธรรม ความละเอียดทราบแล้วนั้น ในการนี้ จึงใคร่ขออนุมัติยืมเงินอุดหนุนเพื่อใช้
ดำเนินโครงการดังกล่าว จำนวน 33,800 บาท (สามหมื่นสามพันแปดร้อยบาทถ้วน) ตามสัญญาอนุมัติ
แนบมาพร้อมนี้

นางสาวพินิจญา พุ่มแสงธวัช ๒๒ ๖๖/๕๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ

2/52 33,800 บ.

(Signature)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรชา บุคคาดี)

ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ

เรียน อธิการบดี ผ่านผู้อำนวยการกองคลัง

งานงบประมาณตรวจสอบเอกสารแล้ว เห็นควร

ให้อำนาจเงินอุดหนุน มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เนื่องจากเงินเข้า

บัญชีเงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เรียบร้อยแล้ว

จำนวน 33,800.- บาท

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(Signature)

พระชัย เขียวโพธิ์

พนักงานการเงินและบัญชี

- ๖ ส.ค. 2552

(Signature)
12/๖๖/๕๒

ออก
๑๖/๖๖/๕๒

ที่ ศธ 0529.10/ ฉ 2841

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ตู้ ปณ. 40 ปณ.วารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี 34190

25 พ.ค. 2552

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการเป็นวิทยากร

เรียน (ท่านาเรียน)

สิ่งที่ส่งมาด้วย . โครงการสัมมนา

จำนวน 1 ชุด

2. กำหนดการจัดสัมมนา

จำนวน 1 ชุด

ตามที่สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการจัดสัมมนา เรื่อง “รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ในเรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสิน วงดนตรีพื้นเมืองอีสาน และเพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นด้าน ศิลปะการแสดงดนตรีพื้นเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี ในวันที่ 19 มิถุนายน 2552 ตั้งแต่เวลา 08.30-16.30 น. ณ ห้องบริการข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ในการนี้ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ขอขออนุญาตท่าน เพื่อเป็นวิทยากรการสัมมนาดังกล่าว ในวันที่ 19 มิถุนายน 2552 ตั้งแต่เวลา 08.30-16.30 น. ณ ห้อง บริการข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

ดร.นาริน บุณาคี
ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ

งานข้อมูลท้องถิ่น

โทร. (045) 353138

โทรสาร (045) 353145

ท่านาเรียน

1. นายเลื่อน มุทวงศ์

2. นายธีระ โกมลศรี

3. นางสุมาลี สังเกตการณ์

ที่ ศธ 0529.10/ว 2664

สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ตู้ ปณ. 40 ปณ.วารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี 34190

19 พ.ค. 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเข้าร่วมการสัมมนาเรื่อง “รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน”

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย	โครงการสัมมนา	จำนวน 1 ชุด
	2. กำหนดการจัดสัมมนา	จำนวน 1 ชุด
	3. แบบตอบรับการเข้าร่วมการสัมมนา	จำนวน ชุด

ตามที่สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการจัดสัมมนาเรื่อง “รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ในเรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน และเพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงดนตรีพื้นเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี ในวันศุกร์ที่ 19 มิถุนายน 2552 ตั้งแต่เวลา 08.30-16.30 น. ณ ห้องบริการข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ในการนี้ สำนักวิทยบริการ ขอเรียนเชิญครู อาจารย์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีพื้นเมืองอีสาน และผู้ที่สนใจในหน่วยงานของท่านเข้าร่วมการสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

เจ้าวิทยาศาสตร์จารย์ ดร.ระพีพันธ์ ปิตะกะใส

รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร

ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ

งานข้อมูลท้องถิ่น

โทร. (045) 353138

โทรสาร (045) 353145

แบบตอบรับการสัมมนา

เรื่อง รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน

วันศุกร์ที่ 19 มิถุนายน 2552

ณ ห้องบริการข้อมูลท้องถิ่น อาคารข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ชื่อ.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....สังกัด/หน่วยงาน.....

สถานที่ติดต่อ.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

กรุณาส่งแบบตอบรับที่

นางสาวชนิษฐา ทูมมากรณ์

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ตู้ ปณ. 40 ปณ.ก. วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี 34190

โทร. 045-353138 โทรสาร. 045-353145

ภายในวันที่ 15 มิถุนายน 2552

ภาคผนวก ข

เอกสารประกอบการสัมมนา

เอกสารประกอบการสัมมนา
“รูปแบบและแนวทางการจัดตั้ง
และการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน”

วันศุกร์ที่ 19 มิถุนายน 2552
ณ ห้องบริการข้อมูลท้องถิ่น อาคารข้อมูลท้องถิ่น
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

กำหนดการสัมมนา

“รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน”

วันศุกร์ที่ 19 มิถุนายน 2552

ณ ห้องบริการข้อมูลท้องถิ่น อาคารข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

-
เวลา 08.30-09.00 น.	ลงทะเบียน
เวลา 09.00-09.15 น.	พิธีเปิดการสัมมนา โดย ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ
เวลา 09.15-10.30 น.	การอภิปรายเรื่อง “การประยุกต์ใช้ดนตรีพื้นเมืองอีสานในโรงเรียน” ● โดย อาจารย์ธีระ โกมลศรี
อาจารย์จิรวัฒน์ สว่างวงศ์
เวลา 10.30-10.45 น.	รับประทานอาหารว่าง
เวลา 10.45-12.00 น.	การอภิปรายเรื่อง “ประสบการณ์ในการจัดตั้งและบริหารวงดนตรีพื้นเมืองในโรงเรียน” ● โดย อาจารย์วิริยะ วัฒนคิลก โรงเรียนบ้านเค็ดกวารินชำราบ
อาจารย์จารุณี ทนงจิตร โรงเรียนปทุมพิทยาคม
ดำเนินรายการโดย นายเพลิน วิชัยวงศ์
เวลา 12.00-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00-14.30 น.	การอภิปรายเรื่อง “แนวทางการประกวดและตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน” ● โดย อาจารย์ธีระ โกมลศรี
อาจารย์เลื่อน มุทวงศ์
อาจารย์โยษิตา สังเกตการณ์
ดำเนินรายการโดย อาจารย์จิรวัฒน์ สว่างวงศ์
เวลา 14.30-14.45 น.	รับประทานอาหารว่าง
เวลา 14.45-16.00 น.	การอภิปรายเรื่อง “แนวทางการประกวดและตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน” (ต่อ)
เวลา 16.00-16.30 น.	ตอบข้อซักถามและปิดการสัมมนา

หมายเหตุ กำหนดการอาจจะเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ชื่อโครงการ : การสัมมนา เรื่อง รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน

ผู้รับผิดชอบโครงการ : นางสาวชนิษฐา ทุมมากรณ์

หลักการและเหตุผล :

ดนตรีพื้นเมืองอีสาน ได้ดำรงความเป็นเอกลักษณ์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความละเอียดอ่อน งดงามและมีคุณค่าที่สะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี วัฒนธรรม สภาพความเป็นอยู่ ความอุดมสมบูรณ์ของชุมชนคนอีสานได้อย่างชัดเจน

ปัจจุบัน มีหน่วยงาน สถาบันการศึกษาหลายแห่งที่ได้ทำการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาวอีสานนี้ให้คงอยู่สืบไป โดยการจัดตั้งวงดนตรีพื้นเมือง และจัดการประกวดวงดนตรีพื้นเมืองขึ้น งานข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเองได้ดำเนินการจัดการประกวดวงดนตรีพื้นเมืองขึ้นหลายครั้ง พบว่า ในปัจจุบัน สภาพสังคม การผสมผสาน การแลกเปลี่ยนและปัจจัยต่าง ๆ นั้น ทำให้รายละเอียดบางอย่างที่น่าเสนอหรือแสดงออกนั้นได้ผิดเพี้ยนไปบ้าง ทำให้ขาดเอกลักษณ์ในความเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานและนับวันจะถูกกลืนหรืออาจจะสูญหายไป ได้

งานข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จึงคิดจะจัดการสัมมนาเรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสานขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ของผู้มีความรู้ความสามารถและผู้สนใจทางด้านการแสดงดนตรีพื้นเมืองจะได้มีแนวทางและรูปแบบที่ชัดเจนและ ถูกต้อง เป็น ไปในแนวทางหรือทิศทางเดียวกัน นำไปสู่การอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์อันดีงามของชาวอีสานให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพบปะ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ในเรื่องรูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน
2. เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงดนตรีพื้นเมือง

กลุ่มเป้าหมาย : ครู อาจารย์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือ ผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีพื้นเมือง และ ผู้สนใจทั่วไป

การประยุกต์ใช้ดนตรีพื้นเมืองอีสานในโรงเรียน

โดย จิรวัดน์ สว่างวงศ์ ศึกษานิเทศก์ สพท. อุบลราชธานี เขต 1

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ดนตรีพื้นเมืองอีสาน เข้าไปในโรงเรียน ผู้ที่มีส่วนสำคัญที่สุด คือ **ผู้บริหารโรงเรียน** เพราะเป็นผู้กำหนดนโยบายการบริหารและจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนครูผู้สอน เป็นผู้นำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ คือ การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ตามสภาพความพร้อม บริบทของสถานศึกษาในฐานะของบุคลากรทางการศึกษาที่ทำงานด้าน **บันเทิงเชิงวิชาการ** ขอเสนอแนวคิดที่เป็นบทสรุปจากการทำงานคือ

1 วิธีการ 2 รูปแบบ 3 แนวทาง และ 10 ขั้นตอน การประยุกต์ใช้ดนตรีพื้นเมืองอีสานในโรงเรียน ดังนี้

1 วิธีการ การนำดนตรีพื้นเมืองอีสานเข้าในโรงเรียน

การนำดนตรีพื้นเมืองอีสานเข้าในโรงเรียนที่ถูกต้องและเกิดความยั่งยืนมีวิธีการเดียวคือ การนำเข้าสู่โรงเรียนผ่าน การบริหารงานวิชาการ การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดทำเป็น หลักสูตรสถานศึกษา

2 รูปแบบ การประยุกต์ใช้ดนตรีพื้นเมืองอีสานในโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย และประสบการณ์บริหารงานวิชาการที่ผ่านมา พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนสามารถนำเอาดนตรีพื้นเมืองอีสานเข้ามาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน 2 รูปแบบที่ประสบความสำเร็จ คือ

1. รูปแบบการบริหารจัดการภายใน คือ ใช้ครูและบุคลากรในโรงเรียนเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนตามความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของครู และธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ ธรรมชาติวิชา และความพร้อมของโรงเรียน

2. รูปแบบการบริหารจัดการภายนอก คือ ใช้วิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านศิลปกรรม ดนตรีพื้นเมือง/ ดนตรีพื้นบ้าน เข้ามาเป็นผู้ช่วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนตามธรรมชาติของภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละด้าน และอาจได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่นและชุมชน

ทั้งสองรูปแบบ ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมของโรงเรียน

3 แนวทาง การนำภูมิปัญญาเข้าไปสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษา รูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ดนตรีพื้นเมืองอีสานเข้าสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนมีแนวทางการนำภูมิปัญญาเข้าไปในสถานศึกษา 3 แนวทาง คือ

1. การพัฒนา “หลักสูตรท้องถิ่น” ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 คือ การจัดทำตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรูปแบบที่ 1-5 คือ การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนหรือ

กิจกรรมเสริม การปรับเนื้อหา การปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน การจัดทำสื่อการเรียนชิ้นใหม่ และการจัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมชิ้นใหม่

2. การพัฒนา “สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น” ตามหลักสูตรสถานศึกษา 2 แนวทาง คือ การบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเข้ากับรายวิชาพื้นฐานใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และแนวทางในการจัดทำเป็นรายวิชาที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานและ/หรือสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

3. การจัดทำเป็นโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ภายในและภายนอกตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และมาตรฐานการศึกษา

จาก 1 วิธีการ 2 รูปแบบ และ 3 แนวทาง ดังกล่าว ผู้บริหาร โรงเรียนในฐานะผู้บริหารหลักสูตรสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทันที แต่หากจะให้เกิดความยั่งยืน ผู้เขียนขอแนะนำให้เลือกแนวทางที่ 1 และ 2 คือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รูปแบบที่ 5 การจัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมชิ้นใหม่ และการจัดทำเป็นสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น รูปแบบ สาระเพิ่มเติม รายวิชาใหม่ในหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งสามารถนำมาบูรณาการพัฒนางานเป็น 10 ขั้นตอน ดังนี้

10 ขั้นตอน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น คนตรีพื้นเมืองอีสานเข้าไปในสถานศึกษาที่ยั่งยืน

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์/สรุปองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ขั้นที่ 4 กำหนดสาระการเรียนรู้ (เนื้อหา)

ขั้นที่ 5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (จุดประสงค์)

ขั้นที่ 6 กำหนดเวลาเรียน

ขั้นที่ 7 เขียนคำอธิบายรายวิชา

ขั้นที่ 8 จัดทำคำชี้แจงขออนุญาตจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา

ขั้นที่ 9 เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วนำมาจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ขั้นที่ 10 ประเมินหลักสูตร ปรับปรุง และขออนุญาตใช้ในสถานศึกษาต่อไป

การดำเนินการจัดทำสาระเพิ่มเติม/รายวิชาใหม่ในโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544

ก่อนที่จะจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น รูปแบบ สาระเพิ่มเติม รายวิชาใหม่ ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักการและจุดหมายหลักการ โครงสร้าง เวลาเรียน การจัดทำหลักสูตร

สถานศึกษา สาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาจัดทำสาระเพิ่มเติม และเป็นการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกับเนื้อหาเดิมที่มีอยู่แล้ว

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์/สรุปองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1) วิเคราะห์องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากองค์ความรู้เดิม/องค์ความรู้ใหม่

ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกคนมีผลงานการสั่งสมองค์ความรู้ การเรียนรู้ รูปแบบการสอน วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครูผู้สอนสามารถศึกษาองค์ความรู้จากเอกสารต่าง ๆ และนำมาสรุปองค์ความรู้ในส่วนที่เหมาะสมกับการนำมาจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระ รายวิชา สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เช่น ครูธีระ โกมลศรี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นบ้าน) สามารถสอนได้ทั้งในระบบการศึกษา นอกกระบบการศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัย มีองค์ความรู้ ดังนี้

เมื่อจบการศึกษาแล้วเข้ารับราชการครู ได้นำความรู้ความสามารถ “ก่อตั้งวงดนตรีพื้นบ้าน” “เป็นวิทยากร” “มีความสามารถพิเศษ/เทคนิค และประสบการณ์ในการปรับกลยุทธ์การแสดงให้คล้อยตามสถานการณ์” เพื่อสร้างความสนุกสนานให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้ชม เช่น “การใช้เครื่องดนตรีหลาย ๆ อย่างมาผสมผสานกัน” “การใช้รูปแบบการฟ้อนรำประกอบเพลง” “การใช้ลีลาการพูดเพื่อปลุกเร้าความสนใจ” “การเดี่ยวเครื่องดนตรีแต่ละเครื่องแต่ละประเภทสลับกัน” จึงทำให้วงดนตรีพื้นบ้านเป็นที่นิยมของคนทั้งในจังหวัดอุบลราชธานี ส่งผลให้ ครูธีระ โกมลศรี ได้รับรางวัลมากมาย เช่น “ศิลปินดีเด่น” จังหวัดอุบลราชธานี สาขา ศิลปะการแสดง และครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม เป็นต้น

การถ่ายทอดความรู้/ ความรู้ที่ถ่ายทอดให้กับผู้เรียน ครูธีระจะถ่ายทอดเนื้อหาในเรื่อง “ประวัติความเป็นมาของดนตรีพื้นบ้าน ความหมายของดนตรีพื้นบ้าน ประเภทของดนตรีพื้นบ้าน วิธีการเล่นและการบำรุงรักษา และการแสดงบนเวทีและการแข่งขัน” ให้ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด โดยมีวิธีการถ่ายทอด คือ 1) ให้ความรู้พื้นฐานและติดตามอย่างใกล้ชิด ถ้าผู้เรียนปฏิบัติไม่ถูกต้องรีบแก้ไขทันที 2) สอนจากง่ายไปยาก 3) ทำซ้ำบ่อย ๆ ดนตรีทุกชิ้นจำเป็นต้องฝึกบ่อย ๆ 4) สอนโดยใช้สื่อ เช่น ชาร์ทบันทึกตัวโน้ต และแถบบันทึกเสียง 5) ให้ผู้เรียนได้ดูรูปแบบของการแสดงจริงและจากวิดีโอ 6) ฝึกการจำเพลงต้องฝึกจำทีละน้อยไปหามาก 7) ก่อนจบการเรียนแต่ละครั้งต้องทดสอบเพื่อผู้เรียนจะได้ภูมิใจมีกำลังใจจากการชมของครู จากข้อเสนอแนะ ส่วนที่ยังบกพร่องเพื่อแก้ไขต่อไป

2) สรุปองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ครูผู้สอนสามารถสรุปองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ วิชา สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปจัดทำเป็น สาระเพิ่มเติม รายวิชาใหม่ในโครงสร้าง

หลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียน องค์ความรู้ของครูธีระ โกมลศรี สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 ดนตรี ชื่อหน่วยการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้าน

ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

1) แนวทางการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริมบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ

เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นนั้น ๆ ทั้งนี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนอาจเชิญวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือพานักเรียนออกไปเรียนรู้สภาพจริงในท้องถิ่นก็จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

2) แนวทางการจัดทำสาระเพิ่มเติม/ รายวิชาเพิ่มเติม

ครูผู้สอนอาจจัดทำรายวิชาที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน หรือ รายวิชาที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมของสถานศึกษานั้น ๆ ก็ได้ ครูผู้สอนอาจปรับปรุงพัฒนารายวิชาที่มีอยู่เดิม หรือ จัดเป็นรายวิชาใหม่เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นนั้น ๆ

ขั้นที่ 4 กำหนดสาระการเรียนรู้ (เนื้อหา)

การนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากขั้นที่ 2 มากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้คือ เนื้อหาที่เป็นองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ จากองค์ความรู้ครูธีระ โกมลศรี ที่ครูผู้สอนสรุปวิเคราะห์ความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 นำมากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระศิลปะ สาระที่ 2 ดนตรี สาระเพิ่มเติม ดนตรีพื้นบ้าน ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

“ประวัติความเป็นมาของดนตรีพื้นบ้าน ความหมายของดนตรีพื้นบ้าน ประเภทของดนตรีพื้นบ้าน วิธีการเล่นและการบำรุงรักษา และการแสดงบนเวทีและการแข่งขัน”

จากนั้นนำสาระการเรียนรู้ไปปรับและกำหนดเป็นคำอธิบายรายวิชา 4 หน่วยการเรียนรู้ เวลา 80 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ สาระเพิ่มเติม ดนตรีพื้นบ้าน ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ที่	หน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1	เล่าเรื่องเครื่องดนตรีโปงลาง - เครื่องดนตรีโปงลาง - ตัวโน้ต - ตำแหน่งเสียง	(3) 1 1 1
2	สนุกกับลายเพลง - ลายโปงลาง - ลายเตี้ยโขง - ลายเตี้ยพม่า - ลายตาลีกล้วย - ลายนกไขบินข้ามทุ่ง - ลายเตี้ยธรรมชาติ - ลายลาวเสียงเทียน สองชั้น - ลายด่อนจั่วไปคำ - ลายแม่ฮ้างกล่อมลูก	(69) 6 6 6 6 9 9 9 6 12
3	สร้างสรรค์ลายเพลงสู่การรวมวง - ทดสอบเดี่ยว - ประสมวง - กำหนดการแสดง	(5) 2 2 1
4	เปิดวงโชว์ - การแสดงบนเวที - บทสรุปแห่งความประทับใจ	(3) 2 1
รวม 4 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลาจัดกิจกรรม 80 ชั่วโมง		(80)

ขั้นที่ 5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (จุดประสงค์)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับ ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่บ่งบอกถึงระดับคุณภาพที่คาดหวังจะให้เกิดกับผู้เรียนหลังจากได้ผ่านกระบวนการเรียน การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หรือ จุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา ต้องกำหนดขึ้นมาใหม่ โดยเขียนจุดประสงค์ให้ครอบคลุมกับสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ กระบวนการ และเจตคติ รวมทั้งสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วย

ซึ่งลักษณะของการเขียนผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ดีต้องสามารถบอกสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนจบรายวิชานั้น ไม่ใช่การดำเนินงานหรือกิจกรรม

ขั้นที่ 6 กำหนดเวลาเรียน

การกำหนดเวลาเรียนสำหรับจัดทำคำอธิบายรายวิชาหรือรายวิชาที่จัดทำขึ้นมาใหม่นั้น จะต้องสอดคล้องกับการจัดเวลาเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 ที่กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดโครงสร้างหลักสูตรโดยกำหนดเวลาเรียนและจัดทำสาระการเรียนรู้พื้นฐาน และสาระเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดเวลาเรียนสำหรับช่วงชั้นที่ 1-3 (ชั้น ม.1- ม.3) กำหนดเวลาเป็นชั่วโมง ส่วนช่วงชั้นที่ 4 (ชั้น ม.4-6) กำหนดเวลาเป็นจำนวนหน่วยกิต การกำหนดเวลาเรียนของการจัดทำสาระเพิ่มเติม รายวิชาใหม่ ให้เหมาะสมกับช่วงชั้นและธรรมชาติของวิชา ธรรมชาติของภูมิปัญญา เช่น วิชาศิลปะอาจกำหนดการเวลาเรียน 40 ชั่วโมงซึ่งมีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต หรือ 80 ชั่วโมง เท่ากับ 2 หน่วยกิต ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้และการวัดประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นที่ 7 เขียนคำอธิบายรายวิชา/รหัสวิชา

การจัดทำคำอธิบายรายวิชา คือ การนำสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และจำนวนเวลาเรียนมาเขียน เป็นคำอธิบายรายวิชา องค์ประกอบที่สำคัญของคำอธิบายรายวิชา ได้แก่ จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้

การกำหนดรายวิชา การกำหนดชื่อรายวิชาต่าง ๆ มีแนวทางการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1) รายวิชาพื้นฐาน การกำหนดชื่อรายวิชาที่เป็นรายวิชาพื้นฐานให้ตั้งชื่อตามรายวิชาตามชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนรหัสประจำรายวิชาสถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสมการตั้งชื่อรายวิชาพื้นฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดก็ตาม ต้องใช้ชื่อวิชาตามรายชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ ส่วนรหัสของรายวิชา สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดเอง และควรใช้เหมือนกันทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2) รายวิชาเพิ่มเติม รายวิชาเพิ่มเติมเป็นรายวิชาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถกำหนด ชื่อรายวิชาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจน และมีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ของรายวิชาต่าง ๆ เช่น รายวิชาจิตรกรรม รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว รายวิชาดนตรีภาษาไทย รายวิชานาฏศิลป์สากล เป็นต้น

ส่วนรหัสวิชา กำหนดตามแนวทางของรายวิชาพื้นฐาน เพราะว่าสถานศึกษาแต่ละแห่งน่าจะมีการกำหนดรายชื่อวิชา และการใช้รหัสประจำวิชาระบบเดียวกัน

การเขียนคำอธิบายรายวิชา การเขียนคำอธิบายรายวิชา เป็นการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคและจำนวนเวลาที่กำหนดไว้มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา เช่น

คำอธิบายรายวิชา

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น รายวิชา ศ30201 ดนตรีพื้นเมืองอีสาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

หน่วยการเรียนรู้ 4

หน่วย เวลา 80 ชั่วโมง

เข้าใจประวัติความเป็นมา ประเภทและส่วนประกอบของเครื่องดนตรีพื้นเมืองอีสาน (โปงลาง) ปฏิบัติเครื่องดนตรี โดยการเลือกผสมผสานองค์ประกอบ หลักการ เทคนิค และทักษะทางดนตรีให้ได้ผลตามความต้องการใช้และบำรุงรักษาเครื่องดนตรีด้วยความระมัดระวัง ปลอดภัย และมีความรับผิดชอบ สร้างสรรค์บทเพลงสำหรับการบรรเลงดนตรีแบบง่าย เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ศึกษาค้นคว้า แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิจัยองค์ประกอบ พร้อมทั้งร่วมอนุรักษ์สืบทอดศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นเมือง โดยจัดกิจกรรมบูรณาการเพื่อให้เกิดการวิเคราะห์ วิจัยชื่นชมในคุณค่าทางความงาม ความไพเราะ และความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

ขั้นที่ 8 จัดทำคำชี้แจงขออนุญาตจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา

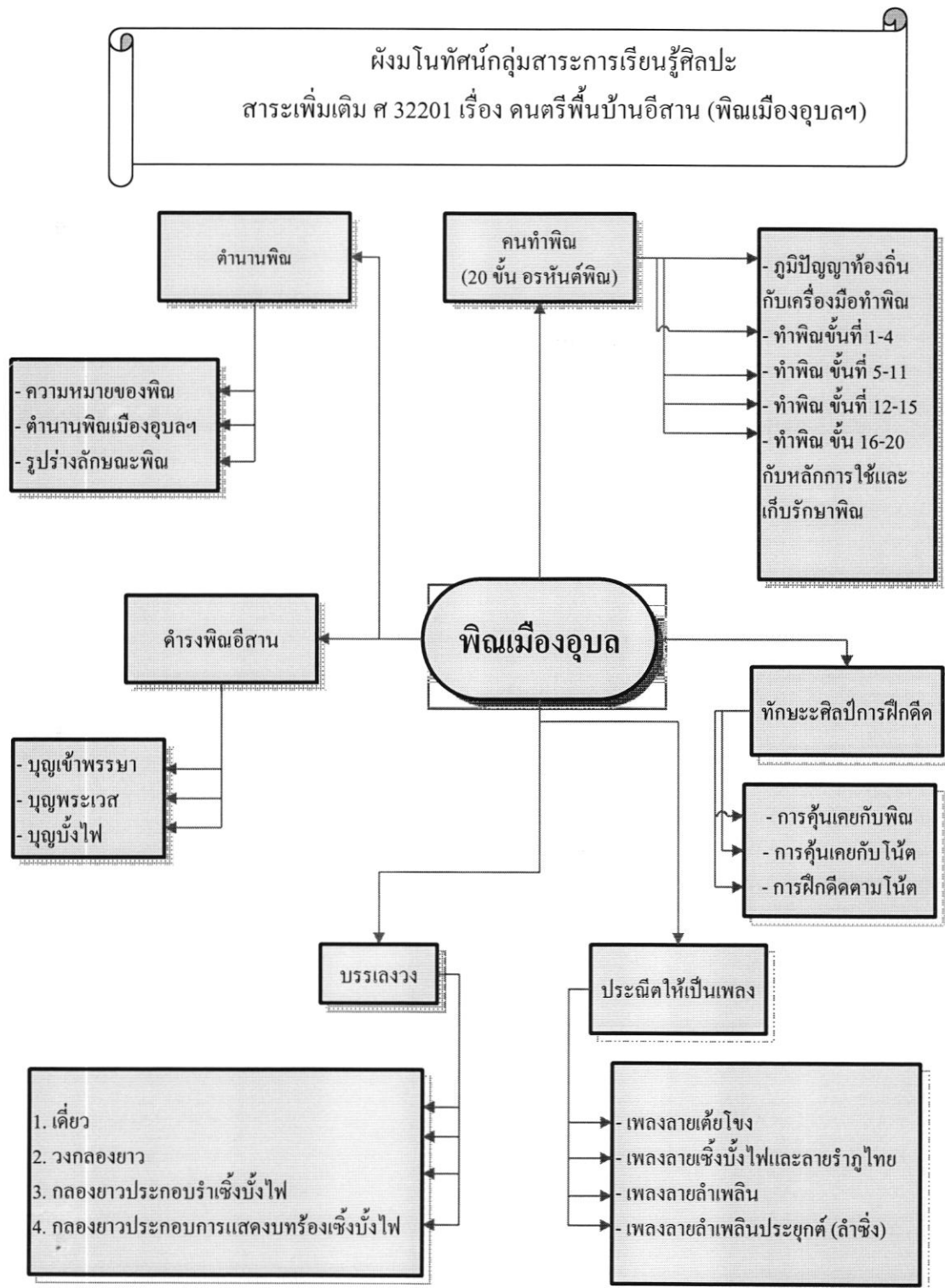
จากแนวคิดทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น/ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้สถานศึกษา จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำสาระพื้นฐาน สาระเพิ่มเติม และสามารถอนุมัติการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมได้โดยประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ และครูผู้สอนสามารถนำมาจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้ สำหรับเอกสารประกอบการเสนอขออนุมัติไม่ได้กำหนดไว้ จึงสามารถปรับใช้รูปแบบการจัดทำเอกสารและเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเดิมก่อน

ขั้นที่ 9 เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วนำมาจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

เมื่อได้รับการอนุมัติ อนุญาตจากประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอนสามารถนำมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้ทันที

ขั้นที่ 10 ประเมินหลักสูตร ปรับปรุง และขออนุญาตใช้ในสถานศึกษา

เมื่อครูผู้สอนจัดทำสาระเพิ่มเติม รายวิชาใหม่และทดลองใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนจนสิ้นสุดตามกระบวนการแล้ว ต้องมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร ปรับปรุง แก้ไขและนำไปใช้ในภาคเรียน/ปีการศึกษาต่อไปและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนางาน คือ ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน ยังสามารถนำไปพัฒนาเป็นผลงานทางวิชาการ เพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพครูต่อไป

จากแนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น รูปแบบการจัดทำสาระเพิ่มเติมรายวิชาใหม่ 10 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 ขั้นที่ 2 วิเคราะห์/สรุปองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นที่ 3 กำหนดแนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ขั้นที่ 4 กำหนดสาระ

การเรียนรู้ (เนื้อหา) ขั้นที่ 5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (จุดประสงค์) ขั้นที่ 6 กำหนดเวลาเรียน ขั้นที่ 7 เขียนคำอธิบายรายวิชา ขั้นที่ 8 จัดทำคำชี้แจง ขออนุญาตจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา ขั้นที่ 9 เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วนำมาจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ขั้นที่ 10 ประเมินหลักสูตร ปรับปรุง และขออนุญาตใช้ในสถานศึกษาต่อไป

ผู้เขียนเชื่อมั่นว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการนำเอา ดนตรีพื้นเมืองอีสาน จากองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนได้ในระดับหนึ่ง และสามารถพัฒนาให้มีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป และหากโรงเรียนใดสามารถพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้ดนตรีพื้นเมืองในโรงเรียนจนประสบความสำเร็จตั้งเป็นวงดนตรีพื้นเมืองของโรงเรียนได้ เชื่อว่าจะทำให้ทุกคนในโรงเรียนรวมถึงชุมชนจะเกิดความภูมิใจ ร่วมกันในการเป็นผู้ “สืบสานสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย” ให้เป็น “มรดกของชาวอีสาน” ทุกคนตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

1. รายงานผลการดำเนินงาน โครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมครูภูมิปัญญาไทยในการนำองค์ความรู้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี
นายธีระ โกมลศรี ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 2 ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นบ้าน) โรงเรียนบ้านท่าบ่อ
นายทองใส ทับถนอม ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 2 ด้านศิลปกรรม (พินพื้นบ้าน) โรงเรียนบ้านหนองไหล
2. คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น พ.ศ. 2540 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนปทุมพิทยาคม

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ตั้ง 279 ถ.สมเด็จพระ หมู่ 3 ตำบลปทุม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พื้นที่ 72 ไร่

ผู้บริหาร นายสินสมุทร บุตรภักดี ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ

ปรัชญาโรงเรียน อตุ ดานั ทมยุดิ “บัณฑิตย่อมฝึกตน”

คำขวัญโรงเรียน เรียนดี มีศีลธรรม นำสังคม

สีประจำโรงเรียน เขียว-ชมพู

ตราสัญลักษณ์ มือถือคบเพลิงบนดอกบัว

ระดับช่วงชั้นที่สอน ช่วงชั้นที่ 3 ระดับชั้นละ 8-7-7

ช่วงชั้นที่ 4 ระดับช่วงชั้นละ 7-6-6

โรงเรียนระดับจังหวัดขนาดใหญ่

ผู้ดูแลและควบคุมวงโปงลาง

ที่ปรึกษา

นายทวี บัวทอง ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนปทุมพิทยาคม

นายสินสมุทร บุตรภักดี ผู้อำนวยการโรงเรียนปทุมพิทยาคม

นายสมพงษ์ สินธุประสิทธิ์ รองผู้อำนวยการ

นายประสิทธิ์ กาญจนสุนทร รองผู้อำนวยการ

นายสุชีพ ตุ่มสังข์ทอง รองผู้อำนวยการ

ผู้จัดการวง

นายอรรถจิตร เกษน้อย รองผู้อำนวยการ

ผู้ควบคุมวง

นางจารุณี ทนงจิตร หัวหน้างานดนตรีพื้นเมืองโปงลาง

ผู้ฝึกซ้อมดนตรี-นาฏศิลป์

ว่าที่ พ.ต. วิทยา ทะนงจิตร

นายธนิตชาติ ทองมงคล

นางสาววิริยา อุ่นใจ

นางชลลดา พรหมวงศานนท์

ฝ่ายสนับสนุนและดูแลทั่วไป

นางวรรณณิ สืบสนิท

นายสิริชัย ปรีเปรม

นางมินตรา เกษน้อย

นางสายสิน เหล็กกล้า

นางละพิตา ภาผล

นางกุหลาบ มากดี

นางลัดดาวัลย์ ทิมาบุตร

นายชูศักดิ์ ชัมภรัตน์

นางปัทมาวดี จำปาอ่อน

นางสาววิภาวดี เนตรมณี

นางลัดดาวัลย์ พูลเขาล้าน

นางสาวชมพูนันท์ สืบภา

นางอนงค์ วัตราคูล

นางมยุรี แสงกุล

นางอรทัย แสนศรี

และคณะครูทุกท่าน

ผลงานที่ภาคภูมิใจ วงโปงลางบัวบาน โรงเรียนปทุมพิทยาคม

- ปี 2535 ชนะเลิศการแข่งขันวงดนตรีโปงลางระดับมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการแข่งขันทักษะ ศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 46 ที่จังหวัดอุดรธานี
- ปี 2537 เป็นตัวแทนระดับประเทศ ไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ที่นครเชียงใหม่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
- ปี 2545 ชนะเลิศการแข่งขันวงดนตรีโปงลางระดับมัธยมศึกษา (วง 16 คน) งาน ศิลปหัตถกรรมนักเรียน จังหวัดอุบลราชธานี
- ปี 2547 รองชนะเลิศการประกวดวงโปงลาง งานมหกรรมวิชาการ สานฝันสู่จังหวัด อุบลราชธานี
- ปี 2548 ชนะเลิศการประกวดวงโปงลางระดับมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในงานครบรอบ 15 ปี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- ปี 2549 รองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดวงดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งชนะเลิศแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1 ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทวง พิณ แคน โปงลาง โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม (6 เมษายน 2549)
- ปี 2549 (26 ส.ค.2549) รองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดวงดนตรีพื้นบ้าน โปงลางซึ่งชนะเลิศแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1 โครงการนันทนาการสร้างสรรค์คุณภาพชีวิต โดยสำนักงานพัฒนาการกีฬา และนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

- ปี 2550 รองชนะเลิศการประกวดวงดนตรีพื้นเมืองโปงลาง ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานเกษตรแห่งชาติ โดยมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- ปี 2551 รางวัลบรรเลงพิณยอดเยี่ยม การประกวดวงโปงลางชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่สนามกีฬาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
- ปี 2552 รองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดวงโปงลางงานปีใหม่และงานกาชาด จ.อุบลราชธานี ปี 2552

ประวัติโรงเรียนบ้านเด็กวารินชำราบ

โรงเรียนบ้านเด็กวารินชำราบ ก่อกำเนิดขึ้นมาจากการดำริของคุณแม่กิม สุภักวงศ์ ผู้มีอุปการคุณสูงสุดของโรงเรียนนี้ ผู้ที่มีนิสัยส่วนตัวเป็นคนที่ชอบทำบุญกุศลอยู่มิได้ขาดทั้งที่วัดและที่โรงพยาบาลตลอดจนสาธารณะกุศลอื่นๆ ท่านเห็นว่าการทำบุญสูงสุด คือการให้คนได้รับการศึกษา ได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างดีจากโรงเรียนที่มีคุณ กอปรกับท่านเห็นว่า โรงเรียนอนุบาลบ้านเด็กก็เป็นโรงเรียนที่ได้รับความเชื่อถือสูงจากชุมชน สร้างเกียรติยศชื่อเสียงให้แก่วงศ์ตระกูลได้เป็นอย่างมากท่านจึงได้ดำเนินการจัดซื้อที่ดินซึ่งเป็นสวนผลไม้อยู่ตรงข้ามกับที่ว่าการอำเภовารินชำราบ จำนวน 8 ไร่ 2 งาน 36 ตารางวา เมื่อปี พ.ศ. 2533 จากทายาทของหลวงราญด้สกร ในวงเงิน 10 ล้านบาท เพื่อให้เป็นสถานศึกษาขั้นต้น วางรากฐานชีวิตคนให้สมบูรณ์ที่สุดที่นี่

ข้อมูลโรงเรียน

โรงเรียนบ้านเด็กวารินชำราบตั้งอยู่เลขที่ 100 - 4104 ถ.ทหาร อ.วารินชำราบ จ. อุบลราชธานี 34190 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ วันก่อตั้งได้รับอนุญาตให้เปิดทำการเรียนการสอนได้เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2537 การจัดชั้นเรียน - ระดับอนุบาล 1 - 3 และระดับประถมศึกษา ป.1-ป.6 จำนวนนักเรียนที่รับได้ จำนวน 1,440 คน จำนวน 37 ห้องเรียนพื้นที่ ประมาณ 8 ไร่ 2 งาน 36 ตารางวาสภาพชุมชนโรงเรียนบ้านเด็กวารินชำราบตั้งอยู่ในทำเลที่ดีมากใกล้สถานที่ราชการและที่ชุมชนการเดินทางสะดวกใกล้วัดวารินทรากรมซึ่งสามารถนำนักเรียนไปทำกิจกรรมทางพุทธศาสนาได้สะดวก ใกล้ที่ว่าการอำเภовารินชำราบ ใกล้มณฑลทหารบกที่ 22 ใกล้ตลาดสด และอยู่ท่ามกลางสวนผลไม้อากาศดี ไม่มีมลพิษผู้รับใบอนุญาต นายบุญชัย สุภักวงศ์ผู้จัดการ นางกาญจนา สุภักวงศ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา นางวิภาดา แก้ววิเศษ

โรงเรียนบ้านเด็กวารินชำราบดำเนินการออกแบบโดยมีคุณสมชาย สุรพัฒน์ เป็นสถาปนิก และมีคุณบุญดี สุภักวงศ์เป็นวิศวกร ควบคุมดูแลการก่อสร้างทุกขั้นตอน เริ่มดำเนินการก่อสร้างปี 2536 จนแล้วเสร็จสิ้นค่าก่อสร้างประมาณ 20 ล้านบาท เปิดใช้อาคารเรียน รับนักเรียนและดำเนินการเรียนการสอน ได้เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2537 มีอาคารเรียนและอาคารประกอบดังต่อไปนี้

1. อาคารอำนวยการ ขนาด 10*15 ม. จำนวน 1 หลัง
2. อาคารเรียน 2 ชั้น ระดับก่อนประถมศึกษา ขนาด 8*40 ม. จำนวน 1 หลัง
3. อาคารเรียน 3 ชั้น ระดับประถมศึกษา ขนาด 10*45 ม. จำนวน 1 หลัง
4. อาคารเอนกประสงค์ ขนาด 10*45 ม. จำนวน 1 หลัง

5. สระว่ายน้ำเด็กและผู้ใหญ่ ขนาด 12.5*50 ม. จำนวน 2 สระ และอาคารประกอบ ค่าก่อสร้างประมาณ 2,500,000 บาท (สองล้านห้าแสนบาทถ้วน)
6. ปีการศึกษา 2539 ได้ดำเนินการปลูกสร้างอาคารเรียน คสล. 3 ชั้น จำนวน 10 ห้องเรียน 1 หลัง ชื่อ อาคารกาญจนาภิเษก ในวงเงินค่าก่อสร้าง 5,000,000 บาท (ห้าล้านบาทถ้วน)
7. ปีการศึกษา 2544 ได้ดำเนินการปลูกสร้างอาคารเรียน คสล. 3 ชั้น จำนวน 10 ห้องเรียน 1 หลัง ชื่ออาคาร “คุณแม่กิม สุภักวงศ์” แล้วเสร็จเดือน พฤศจิกายน 2545 วงเงินก่อสร้างประมาณ 6,000,000 บาท (หกล้านบาทถ้วน) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นห้องเรียน ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ และห้องประชุมอเนกประสงค์เปิดใช้อาคารเรียนเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2546

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- มีความรอบรู้อย่างเพียงพอที่จะดำรงตนให้มีความสุขได้ในอนาคต รักการเรียนรู้ ศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดชีวิต เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีกล้าคิดกล้าทำ และมีความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม
- มีทักษะหลากหลาย มุ่งเน้นให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ศึกษาเรียนรู้สิ่งที่สามารถปฏิบัติได้และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี
- นักเรียนมีคุณธรรมสูง มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัด อดออม อดทน และอดกลั้น
- มีความรับผิดชอบสูง ไม่เป็นภาระต่อสังคม มีความสามารถในการปรับตัวสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม
- มีทักษะการเรียนรู้ที่ดี ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้
- มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ แข็งแรง รักการออกกำลังกาย มีทักษะในการออกกำลังกาย และเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และมีคุณค่าอย่างเพียงพอ
- นักเรียนมีความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่านการเขียนและรักการศึกษา ค้นคว้า

วิสัยทัศน์

โรงเรียนในเครือบ้านเด็กวารินชำราบเป็นกลุ่มโรงเรียนที่เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นทางเลือกที่มีมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพมีการบริหารและจัดการในรูปแบบคณะบุคคลที่เป็นมืออาชีพที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านการบริหาร และมีความผูกพันต่อโรงเรียน มีการพัฒนาตนเองและมีความมั่นคงในอาชีพมีจรรยาบรรณและมีทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

1. มุ่งพัฒนาระบบบริหารการจัดการในรูปแบบคณะกรรมการบริหารโรงเรียนแบบมืออาชีพ
2. มุ่งพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมืออาชีพโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. มุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีระเบียบวินัยมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีความมุ่งมั่น และรักการเรียนรู้ตลอดชีวิตและห่างไกลยาเสพติด

พันธกิจ

เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงกำหนดภาระหน้าที่ของโรงเรียนไว้ดังนี้

1. พัฒนาผู้เรียนและให้การสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างเท่าเทียมกัน
2. พัฒนาการบริหารจัดการด้านบุคลากรและสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
3. พัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรของรัฐ เอกชน และชุมชนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา

นโยบายของโรงเรียน

1. มุ่งพัฒนาโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุปรัชญาของโรงเรียน “ วิชาการ นำคุณธรรมเด่น มุ่งเน้นสิ่งแวดล้อม ”
2. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนานักเรียน และบุคลากรทุกคน ให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ตามศักยภาพ
3. มุ่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทุกระดับชั้น เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความสามารถ เน้นหนักด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
4. ศาสตร์และนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ

5. ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยบูรณาการในการเรียนการสอน เพื่อถักทอ ความจริง ความดี และความงาม ให้ประสานกันเป็นหนึ่งทุกขณะที่ดำเนินการเรียนการสอน
6. ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียน เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต ตามประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม
7. ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน และบุคลากรทุกคนได้แสดงความสามารถที่บุคคล ทั่วไป ยอมรับได้

ตัวอย่างเกณฑ์การตัดสินการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (วงโปงลาง)

งานศิลปหัตถกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2551

1. ระดับชั้นผู้เข้าแข่งขัน ช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 3-4

2. ประเภทและจำนวนผู้เข้าแข่งขัน

ประเภททีมวงผสม วงละไม่เกิน 30 คน สพท.ละ 2 วง ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1-2 สพท. ละ 1 วง
- ช่วงชั้นที่ 3-4 สพท.ละ 1 วง

3. วิธีดำเนินการ/รายละเอียดกิจกรรม/เกณฑ์การแข่งขัน

3.1 ส่งรายชื่อนักเรียนผู้เข้าแข่งขัน พร้อมชื่อครูผู้ฝึกสอนทีมละ 2 คน ต่อช่วงชั้นถึง สพท. นครราชสีมา เขต 1 ภายในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2551 ตามแบบฟอร์ม Excel ที่กำหนด

3.2 รายละเอียดกิจกรรม ผู้บรรเลงประกอบด้วย

1. โปงลาง (อย่างน้อย 1 ตัว)
2. แคน (อย่างน้อย 1 ตัว)
3. พิณ (อย่างน้อย 1 ตัว)
4. โหวด (อย่างน้อย 1 ตัว)
5. ไหซอง
6. กลองพื้นเมือง (กลองยาว)
7. เครื่องประกอบจังหวะ ฉิ่ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ กราะ กรับเกรียบ
8. คนร้อง (อย่างน้อย 1 คน)

3.3 ลายบังคับ

- ระดับประถมศึกษาเลือกแสดงวงละ 2 ลาย (นกไขบินข้ามทุ่ง, บายศรี , เตี้ย 3 จังหวะ)
- ระดับมัธยมศึกษา เลือกแสดงวงละ 2 ลาย (แมงกูดอมดอก, ลำเพลิน, บายศรี, เตี้ย 3 จังหวะ)

3.4 ลายตามความถนัด ให้แต่ละวงเลือกลายถนัดอีก 1 ลาย

3.5 เวลาที่ใช้ในการแสดง วงละ 30 นาที (ตั้งวง 5 นาที/แสดง 25 นาที)

3.6 วงที่เข้าแข่งขันทุกวงจับสลากเพื่อเรียงลำดับการแสดง

4. เกณฑ์การให้คะแนน (100 คะแนน) พิจารณา ดังนี้

4.1 ความไพเราะ และความถูกต้องของเสียงดนตรี	20 คะแนน
4.2 เทคนิคการบรรเลงและการขับร้อง	20 คะแนน
4.3 จังหวะถูกต้องแม่นยำ	20 คะแนน
4.4 การสร้างสรรค์ผลงาน/รูปแบบการนำเสนอ	20 คะแนน
4.5 บุคลิกท่าทาง/ การแสดงประกอบ	10 คะแนน
4.6 การแต่งกายเหมาะสมกับชุดการแสดง	5 คะแนน
4.7 การรักษาเวลา	5 คะแนน

(เกินหรือขาดได้ไม่เกิน 3 นาที ถ้าเกินหรือขาดมากกว่านี้ ตัดนาทีละ 1 คะแนน)

5. เกณฑ์การตัดสิน นำคะแนนมาเทียบเกณฑ์การตัดสิน ดังนี้

คะแนน 80-100 คะแนน	ระดับเหรียญทอง
คะแนน 70-79 คะแนน	ระดับเหรียญเงิน
คะแนน 60-69 คะแนน	ระดับเหรียญทองแดง
คะแนน 50-59 คะแนน	ระดับชมเชย

หมายเหตุ

1. ระหว่างการประกวด กรรมการยังจะได้ค้นหาดาวเด่นดนตรีเดี่ยว 5 รายการเพื่อประกาศยกย่องมอเกียรติบัตรเป็นสุดยอดดาวเด่นนักดนตรี

- เดี่ยวแคน - เดี่ยวโหวด - เดี่ยวพิน
- เดี่ยวโปงลาง - เดี่ยวกรับเกร็บ

2. ผลการตัดสินของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด

กิจกรรมนี้สิ้นสุดระดับภาค ไม่ต้องส่งนักเรียนเข้าแข่งขันในระดับประเทศ แต่จะ

นำวงที่ได้คะแนนสูงลำดับที่ 1-3 ไปแสดงโชว์ในงานระดับประเทศ

แนวทางการประกวดและตัดสินดนตรีพื้นเมืองอีสาน

โดย เลื่อน มุทวงศ์

1. ความนำ

การทำงานใด ๆ จะประสบผลสำเร็จและพึงใจได้ต้องอาศัยการทำงานที่เป็นระบบหรือมีรูปแบบที่เชื่อมั่นได้ และทุกส่วนของกระบวนการต้องให้ความร่วมมือรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะงานด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ซึ่งถือว่าเป็นงานที่มีคุณค่าต่อสังคมและชุมชนของไทยเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนางานด้านนี้จึงต้องมีระบบรูปแบบที่ดีเหมาะสม สร้างความเป็นธรรมและอนุรักษ์สิ่งที่ดีไว้ให้ยั่งยืน เป็นรูปแบบแนวทางเป็นวิชาการที่ทุกฝ่ายยอมรับและนำไปปฏิบัติได้

จากเหตุผลดังกล่าว มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีจึงได้จัดให้มีการสัมมนาในวันที่ 19 มิถุนายน 2552 เพื่อหารูปแบบและแนวทางการประกวดและตัดสินดนตรีอีสาน และเชิญวิทยากรโครงการนำเสนอรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสม ดังนั้นผู้เขียน ซึ่งเป็นกรรมการตัดสินโครงการขอขึ้นย่นเสนอรูปแบบและแนวทางการประกวดและตัดสินดนตรีพื้นเมืองอีสานเหมือนรูปแบบและแนวทางประกวดที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้ดำเนินการมาหลายปี โดยนำเสนอรูปแบบและแนวทางประกวดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องยอมรับและเข้าใจตรงกัน และเพื่อใช้รูปแบบแนวทางการประกวดนี้ดำเนินการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมอีสานให้ยั่งยืนสืบไป

2. รูปแบบและแนวทางการประกวดและตัดสินวงดนตรีพื้นเมือง

อันที่จริงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ใช้รูปแบบและแนวทางการประกวดวงดนตรีพื้นเมืองอีสานที่จะกล่าวนี้มาหลายปี แต่ยังไม่มีการออกสารหรือการประชุมให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจ นอกจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือวิทยากรโครงการเท่านั้น ผู้เขียนขอรับรองว่ารูปแบบและแนวทางการประกวดและตัดสินดนตรีพื้นเมืองอีสานที่มหาวิทยาลัยนำมาใช้ เป็นรูปแบบและแนวทางการประกวดที่เป็นระบบและเป็นงานวิชาการด้านการประเมินตัดสิน รูปแบบและแนวทางการประกวดของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่ผ่านมา ตรงกับรูปแบบในคู่มือการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา และสารรูปแบบกระบวนการประเมินและตัดสินก็สามารถใช้กับองค์กรต่าง ๆ ได้ ทุกองค์กร คู่มือการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ปี 2522 มีกระบวนการประเมินผลและตัดสิน ดังนี้

1. เกณฑ์
2. วิธีประเมิน
3. ข้อพิจารณา
4. การพิจารณาให้อันดับคุณภาพ

การประกวดและตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน ทั้งประเภทเดี่ยวและประเภททีมหรือเป็นวง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้จัดการประกวดและตัดสินโดยใช้รูปแบบและแนวทางในคู่มือประเมินมาตรฐานโรงเรียน ปี 2522 ของกระทรวงศึกษาธิการตลอดมา เพียงแต่ยังไม่แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้เข้าประกวดทราบเท่านั้น แต่ต่อไปทุกฝ่ายจะเข้าใจตรงกัน ปัญหาความสงสัยจะหมดไป

3. เปรียบเทียบความสัมพันธ์รูปแบบโครงการประกวดกับรูปแบบการประเมินมาตรฐานโรงเรียน

ความสัมพันธ์ของโครงการประกวดดนตรีพื้นเมืองอีสานที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้ดำเนินการจัดขึ้นทุกครั้ง มีความสัมพันธ์กับรูปแบบและแนวทางการประเมินมาตรฐานโรงเรียน ดังจะเห็นได้จากการเปรียบเทียบ ดังนี้

รายละเอียดโครงการประกวดดนตรีพื้นเมือง ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	คู่มือประเมินมาตรฐานโรงเรียน (รูปแบบมาตรฐานการประเมินตัดสิน)
1. เกณฑ์การตัดสินการประกวด	1. เกณฑ์การประเมิน
2. การให้คะแนนในแบบกรอกคะแนน การตัดสินการประกวด	2. วิธีการประเมิน
3. เกณฑ์ย่อย (ขยายเกณฑ์ในข้อ 1) เพื่อ พิจารณาให้คะแนน	3. ข้อพิจารณา
4. การหาค่าเฉลี่ยการจัดอันดับคุณภาพ เพื่อตัดสิน	4. การพิจารณาให้อันดับคุณภาพ

จะเห็นว่ามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ดำเนินการประกวดตัดสินดนตรีพื้นเมืองอีสาน มีรูปแบบมาตรฐานมาตลอด เพียงแต่ว่ายังไม่ได้ทำความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเท่านั้น

4. การดำเนินการประกวดดนตรีพื้นเมืองอีสาน เป็นรูปแบบประเมินมาตรฐานโรงเรียน

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างโครงการประกวดและตัดสินดนตรีพื้นเมืองอีสานทั้งประเภทเดี่ยวเครื่องดนตรีและวงดนตรี เพราะมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินตัดสินการประกวดทุกครั้ง เห็นว่าการประกวดมีรูปแบบที่เหมาะสมแล้ว ดังนี้

ตัวอย่าง

การประกวดดนตรีพื้นบ้านอีสาน
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์

1. เพื่ออนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของอีสาน
2. เพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน
3. เพื่อเป็นเวทีให้เยาวชนได้มีโอกาสดังออก

กลุ่มเป้าหมาย : นักเรียน นักศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา

หลักเกณฑ์ในการประกวด

1. ส่งตัวแทนเข้าประกวดเป็นทีม ซึ่งใน 1 ทีม มีผู้เล่นดนตรีและผู้แสดงไม่เกิน 10 คน
2. ในทีมจะต้องประกอบด้วยเครื่องดนตรี 5 ประเภท คือ แคน พิณ โปงลาง โหวด และเครื่องกำกับจังหวะ
3. ให้แสดงความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรี อันได้แก่ แคน พิณ โปงลาง โหวด ประเภทละ 3 นาที และการแสดงรวมวง โดยใช้เวลารวมทั้งหมดของแต่ละทีมไม่เกิน 20 นาที
 - การเดี่ยวแคน จะต้องมียาล้าน ลายล่อง ลายเต้ย
 - การเดี่ยวโปงลาง จะต้องมียาลโปงลาง และลายประยุกต์
4. การสร้างสรรค์ผลงานเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานเป็นสำคัญ

การให้คะแนน

การเดี่ยวเครื่องดนตรี

1. ลายพื้นเมือง	20	คะแนน
2. ทำนองและความไพเราะ	30	คะแนน
3. จังหวะและลีลา	30	คะแนน
4. การแสดงประกอบ	20	คะแนน
รวม	100	คะแนน

การรวมทีม

1. ความคิดสร้างสรรค์ในการแสดง	40	คะแนน
2. ความสอดคล้องกลมกลืน	20	คะแนน
3. ทำนองและความไพเราะ	20	คะแนน
4. การแต่งกาย	20	คะแนน

รางวัลในการประกวด

ประเภททีม

รางวัลที่ 1	5000	บาท พร้อมโล่
รางวัลที่ 2	4000	บาท
รางวัลที่ 3	3000	บาท

ประเภทเดี่ยวเครื่องดนตรีแต่ละประเภท

รางวัลที่ 1	2000	บาท พร้อมโล่
รางวัลที่ 2	1500	บาท
รางวัลที่ 3	1000	บาท

วันและเวลาการประกวด วันศุกร์ที่ 18 สิงหาคม 2549 ณ อาคารกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ตั้งแต่เวลา 08.30 น. เป็นต้นไป (เวลาอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม)

****การตัดสินของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด****

จากเกณฑ์ของโครงการประกวดทั้งประเภทเดี่ยวดนตรีและวงดนตรีได้นำเกณฑ์ใหญ่มาจัดทำเป็นแบบกรอกคะแนน ดังนี้

1. ประเภทเดี่ยวเครื่องดนตรี

ที่	โรงเรียน	लयพื้นเมือง	ทำนองเพลง/ ความไพเราะ	จังหวะและ ลีลา	การแสดง ประกอบ	รวม	อันดับ คุณภาพ
		20	30	30	20	100	

ลงชื่อ.....กรรมการ
()

2. ประเภทวงดนตรี (รวมทีม)

ที่	โรงเรียน/ทีม	ความคิด สร้างสรรค์ใน การแสดง	ความสอดคล้อง กลมกลืน	ทำนองและ ความ ไพเราะ	การแต่ง กาย	รวม	อันดับ คุณภาพ
		40	20	20	20	100	

ลงชื่อ.....กรรมการ

()

ตารางความสัมพันธ์การมีรูปแบบและมาตรฐานการประเมินตัดสิน

1. ประเภทเดี่ยวเครื่องดนตรี

รูปแบบการประเมิน ตัดสินโครงการ	ความสัมพันธ์ในรายละเอียด	รูปแบบการ ประเมินมาตรฐาน
1. เกณฑ์โครงการ	1. เดี่ยวดนตรีลายพื้นเมือง ถูกทำนองมีความไพเราะ มีจังหวะลีลา และแสดงประกอบตามความเหมาะสม	1. เกณฑ์
2. เลือกวิธีให้คะแนน	2. แบบกรอกคะแนนมีเกณฑ์ ตามข้อ 1 มีคะแนนเต็ม และการให้คะแนนขั้นต่ำของแต่ละเกณฑ์ - ลายพื้นเมือง 20 คะแนน - ทำนองและความไพเราะ 30 คะแนน - จังหวะและลีลา 30 คะแนน - การแสดงประกอบ 20 คะแนน รวม 100 คะแนน	2. วิธีประเมิน
3. ข้อพิจารณา	3. เกณฑ์ย่อยของเกณฑ์ใหญ่ในข้อ 1 เพื่อให้คะแนน ตามข้อ 2 (ไม่ต่ำกว่าเงื่อนไขคะแนนขั้นต่ำ) * เป็นสิทธิกรรมการตัดสินกำหนดและให้คะแนน สังเกตได้ในตัวอย่างถัดไป	3. ข้อพิจารณา
4. การพิจารณาให้ อันดับคุณภาพ	4. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีจัดทำแบบกรอกอันดับ คุณภาพ และหาค่าเฉลี่ยเพื่อตัดสิน (สังเกตในตัวอย่าง ต่อไป)	4. การพิจารณาให้ อันดับคุณภาพ

2. ประเภทวงดนตรี

รูปแบบการประเมิน ตัดสินโครงการ	ความสัมพันธ์ในรายละเอียด	รูปแบบการประเมิน มาตรฐาน
1. เกณฑ์โครงการ	1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สอดคล้องกลมกลืน ถูกทำนองและมีความไพเราะ แต่งกายเหมาะสม	1. เกณฑ์
2. เลือกวิธีให้คะแนน	2. แบบกรอกคะแนนจากเกณฑ์ ในข้อ 1 แบ่งเป็น - ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 40 คะแนน - ความสอดคล้องกลมกลืน 20 คะแนน - ทำนองและความไพเราะ 20 คะแนน - การแต่งกาย 20 คะแนน รวม 100 คะแนน (แต่ละเกณฑ์มีการกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนขั้นต่ำ ด้วย)	2. วิธีประเมิน
3. ข้อพิจารณา	3. สิทธิกรรมการแต่ละคนกำหนดเกนที่ย่อยของ เกณฑ์ใหญ่ในข้อ 1 เพื่อเป็นข้อพิจารณาให้คะแนน เสร็จแล้วรวมคะแนนเกนที่ย่อย เป็นคะแนนเกณฑ์ ใหญ่	3. ข้อพิจารณา
4. การพิจารณาให้ อันดับคุณภาพ	4. แบบกรอกอันดับคุณภาพ หาค่าเฉลี่ยเพื่อตัดสิน มองรางวัลต่อไป (จงสังเกตตัวอย่างที่มีคะแนนการตัดสิน ในตามรางวัลต่อไป)	4. การพิจารณาให้ อันดับคุณภาพ

5. การประเมินตัดสินการประกวดวงโปงลางตามรูปแบบประเมินมาตรฐาน

ปีใดมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีการประกวดดนตรีพื้นเมืองรายการเดียวก็จะเน้นเกณฑ์ให้
มีความเข้มข้นยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาดนตรีพื้นเมืองและการสืบสานศิลปวัฒนธรรมอีสานให้
กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น การประกวดวงดนตรีพื้นเมืองวงโปงลาง ในปี 2551 จะสังเกตจุดเน้นในเกณฑ์
ที่กำหนดจากแบบกรอกคะแนนต่อไปนี้

ที่	โรงเรียน/ ทีม	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์		ความสอดคล้องกลมกลืน		ทำนองและ ความไพเราะ		ความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์		การแต่งกาย		รวม
		สร้างสรรค์		กลมกลืน		ไพเราะ		เอกลักษณ์		การแต่งกาย		
		ดนตรี	นาฏศิลป์	ดนตรี	นาฏศิลป์			ดนตรี	นาฏศิลป์	ถูกต้อง	สร้างสรรค์	
		20	10	10	10	20		5	5	10	10	100

ลงชื่อ.....กรรมการ
(.....)

สังเกตจากเกณฑ์การประกวดดนตรีพื้นเมืองวงโปงลาง จากตารางการออกคะแนนจะเห็นว่าเกณฑ์หรือสิ่งที่อยากได้หรืออยากให้เป็นนั้นขยายขึ้น อย่างไรก็ดี รูปแบบการประเมินตัดสินการประกวดก็ต้องการดำเนินการตามรูปแบบการประเมินมาตรฐานโรงเรียน เพื่อให้กระบวนการประเมินตัดสินการประกวดเป็นมาตรฐานให้ ความยุติธรรมและเชื่อมั่นได้ ผลการดำเนินการจัดการประกวดของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีประสบผลสำเร็จเป็นที่พอใจ ฉะนั้นมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยสำนัก วิทยบริการเห็นควรให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในรูปแบบประเมินตัดสินการประกวดซึ่งเป็นการประกวดซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องทราบต่อไป

ความสัมพันธ์รูปแบบประเมินตัดสินโครงการกับรูปแบบประเมินมาตรฐานโรงเรียน

รูปแบบประเมินโครงการ	ความสัมพันธ์ในรายละเอียด	รูปแบบประเมินมาตรฐาน
1. เกณฑ์โครงการ	1. การแสดงดนตรีพื้นเมืองวงโปงลางมีความริเริ่มสร้างสรรค์ เสียงดนตรีสอดคล้องกลมกลืน ทำนองถูกต้องและไพเราะ การแสดงต้องโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ การแต่งกายเหมาะสม	1. เกณฑ์ประเมิน
2. เลือกวิธีให้คะแนน	2. แบบกรอกคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ 1 แต่ละเกณฑ์มีน้ำหนักคะแนน ดังนี้ 2.1 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 30 คะแนน แยกเป็น - ดนตรี 20 คะแนน - นาฏศิลป์ 10 คะแนน 2.2 ความสอดคล้องกลมกลืน 20 คะแนน แยกเป็น - ดนตรี 10 คะแนน - นาฏศิลป์ 10 คะแนน 2.3 ทำนองและความไพเราะ 20 คะแนน 2.4 โดดเด่นและมีเอกลักษณ์ 10 คะแนน แยกเป็น - ดนตรี 5 คะแนน - นาฏศิลป์ 5 คะแนน 2.5 การแต่งกาย 20 คะแนน - ถูกต้อง 10 คะแนน - สร้างสรรค์ 10 คะแนน	2. วิธีประเมิน
3. ข้อพิจารณา	3. เกณฑ์ย่อย ๆ ของข้อ 1 เพื่อให้คะแนนตามข้อ 2 และไม่ต่ำกว่าเงื่อนไขขั้นต่ำของแต่ละเกณฑ์ใหญ่ (บทบาทสำคัญของกรรมการตัดสิน)	3. ข้อพิจารณา
4. การพิจารณาให้อันดับคุณภาพ	4. แบบกรอกอันดับคุณภาพและหาค่าเฉลี่ยเพื่อตัดสินและมอบรางวัล (สังเกตในตารางต่อไป)	4. การพิจารณาให้อันดับคุณภาพ

จะเห็นว่า แม้โครงการประกวดวงดนตรีพื้นเมืองวงโปงลาง จะมีเกณฑ์ขยายขึ้นมาน้อยเท่าใดก็สามารถดำเนินการประกวดตัดสินตามรูปแบบประเมินมาตรฐานโรงเรียนได้ ทำให้ผลการตัดสินการประกวดได้มาตรฐานด้วย

6. กรณีตัวอย่างการดำเนินงานตัดสินการประกวดตามรูปแบบประเมินมาตรฐานโรงเรียน โดยใช้ข้อมูลการประกวดดนตรีพื้นเมืองวงโปงลาง ปี 2551

การประชุมครั้งที่ 1 สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เชิญประชุมฟังการชี้แจงโครงการประกวด พิจารณาเกณฑ์ และคัดเลือกวงดนตรีวงโปงลางให้เหลือ 10 วง ได้รับแบบกรอกคะแนน และทำความเข้าใจเกณฑ์ตัดสิน ในฐานะได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการตัดสินการประกวด

การประชุมครั้งที่ 2 สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เชิญเป็นกรรมการตัดสินการประกวดรอบแรก คัดเลือกไว้ 5 วง เพื่อรอบชิงชนะเลิศในวันสุดท้ายงานเกษตรอีสานใต้ (ลักษณะการให้คะแนนเหมือนกรณีตัวอย่าง)

การประชุมครั้งที่ 3 สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เชิญเป็นกรรมการตัดสินรอบชิงชนะเลิศ มีวงโปงลางเข้ารอบชิง 5 วง ตัดสินเหลือ 3 วง คือ ชนะเลิศ รองชนะเลิศอันดับ 1 และรองชนะเลิศอันดับ 2 (ให้คะแนนใหม่ไม่เกี่ยวกับคะแนนในข้อ 2 แต่วิธีการให้คะแนนเหมือนข้อ 2)

เพื่อความชัดเจนในกระบวนการตัดสินการประกวด มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้เตรียมเอกสารและปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการตัดสิน ฉะนั้นกรรมการตัดสินจะมีความเข้าใจและปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการตามบทบาท ดังนี้

การประชุมครั้งที่ 1 กรรมการเตรียมความพร้อม

- รับเอกสารโครงการประกวดวงโปงลาง
- คัดเลือกวงโปงลางให้เหลือ 10 วง จากการดูวีซีดีและข้อมูลอื่น ๆ ที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีจัดให้
- ประชุมตกลงเงื่อนไขขั้นต่ำในการให้คะแนนการประกวด
 - i. คะแนนเต็ม 30 คะแนน ให้ขั้นต่ำ 25 คะแนน
 - ii. คะแนนเต็ม 20 คะแนน ให้ขั้นต่ำ 16 คะแนน
 - iii. คะแนนเต็ม 10 คะแนน ให้ขั้นต่ำ 7 คะแนน
- พิจารณาเกณฑ์การตัดสิน และความเชื่อมโยงของรูปแบบการตัดสิน
- สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เจ้าของโครงการ นำข้อพิจารณาไปปรับปรุงและจัดทำเอกสาร แบบกรอกคะแนนการตัดสินที่ผ่านการพิจารณาแล้ว
- คณะกรรมการตัดสินตกลงในหลักการในข้อพิจารณาให้เป็นสิทธิของกรรมการแต่ละคน เพราะยอมรับในประสบการณ์และความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่เหมือนกัน
- การตัดสินครั้งสุดท้ายมีการจัดอันดับคุณภาพ

ตัวอย่างการกำหนดเกณฑ์ย่อย ๆ ของเกณฑ์ใหญ่ในตารางเป็นตัวอย่างเกณฑ์ย่อย จากผู้เขียนเท่านั้น เพื่อให้เห็นกระบวนการให้คะแนนชัดเจนขึ้น

การประชุมครั้งที่ 2 กรรมการตัดสินรอบคัดเลือก

- มีการจับสลากแสดงก่อน-หลัง ของผู้เข้าประกวด
- แบบกรอกคะแนนเกณฑ์ใหญ่ ซึ่งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีจัดทำให้
- การให้คะแนน กรรมการแต่ละคนพิจารณาให้คะแนนในเกณฑ์ย่อยที่ตนเองกำหนดขึ้นประกอบการตัดสินใจ คะแนนจากเกณฑ์ย่อยรวมเป็นคะแนนเกณฑ์ใหญ่
- กรรมการให้คะแนนจากการแสดงจริงบนเวทีของแต่ละวง คะแนนจากเกณฑ์ใหญ่รวมกันเป็นคะแนนรวม กรรมการจัดอันดับคุณภาพเพื่อพิจารณาตัดสินต่อไป
- กรออันดับคุณภาพตามแบบ หากค่าเฉลี่ย วงดนตรีใดมีค่าเฉลี่ยอันดับคุณภาพน้อยที่สุดใน 5 วงก็เข้ารอบชิงชนะเลิศ คะแนนครั้งนี้จะตัดทิ้งไปและเริ่มต้นใหม่ในรอบชิงชนะเลิศ
- ประกาศผลวงดนตรี ไปกลางเข้ารอบชิงชนะเลิศและนัดหมายวันชิงชนะเลิศต่อไป

การประชุมครั้งที่ 3 กรรมการตัดสินรอบชิงชนะเลิศ

- มีการจับสลากแสดงก่อน-หลังของผู้เข้าร่วมประกวด
- กรรมการได้รับแบบกรอกคะแนนที่มีเกณฑ์ใหม่ของโครงการให้
- กรรมการให้คะแนนจากการแสดงจริงในเวลาที่กำหนดของแต่ละวง โดยพิจารณาให้คะแนนมีเกณฑ์ย่อยประกอบ แล้วรวมคะแนนเป็นคะแนนเกณฑ์ใหญ่ รวมคะแนนเกณฑ์ใหญ่และจัดอันดับคุณภาพ
- กรออันดับคุณภาพตามแบบ หากค่าเฉลี่ย วงดนตรีใดมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเป็นวงชนะเลิศ ส่วนรางวัลรองชนะเลิศ หรืออันดับต่อไปก็สามารถพิจารณาได้จากตารางเฉลี่ยการจัดอันดับคุณภาพ
- ประกาศผล มอบรางวัล

รายละเอียดในการให้คะแนนเกณฑ์ย่อยเพื่อเป็นกรณีตัวอย่าง

ในข้อพิจารณาที่มีเกณฑ์ย่อย 5 ข้อนั้น เมื่อกรรมการใช้วิธีประเมินโดยการสังเกต ตาหูฟังวงโปงลางแสดงบนเวทีตามเวลาที่กำหนดแล้ว ผู้ประเมินหรือกรรมการเห็นส่วนใดหรือได้ยินส่วนใดที่วงโปงลางเล่นผิดพลาดหรือไม่ได้ตามเกณฑ์ย่อยใด ก็ลดน้ำหนักคะแนนลงตามที่เห็นสมควร ถ้าเกณฑ์ย่อยใด คะแนนลด 1 ก็ได้ 1 จุด (/) ถ้าคะแนนลด 2 ก็ได้ 2 จุด (//) เป็นต้น เสร็จแล้วรวมคะแนนเกณฑ์ย่อยเป็นคะแนนเกณฑ์ใหญ่เดิมของโครงการ สังเกตตารางการให้คะแนน เกณฑ์ย่อยในที่นี้ยกมาเป็นตัวอย่างเพียง 2 เกณฑ์และ 2 โรงเรียน สำหรับเกณฑ์อื่น ๆ ในแบบกรอกคะแนนของโครงการก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน ดังนี้

ที่	โรงเรียน/ทีม	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์		ความสอดคล้องกลมกลืน		เกณฑ์อื่น ๆ ต่อไป
		ดนตรี	นาฏศิลป์	ดนตรี	นาฏศิลป์	
		20	10	10	10	
1	ก	18	10	8	9	➔
		1	1	1	1	
		2 /	2	2 /	2	
		3	3	3 /	3 /	
		4 /	4	4	4	
		5	5	5	5	
2	ข	18	10	9	9	➔
		1	1	1	1	
		2	2	2 /	2	
		3 /	3	3	3 /	
		4	4	4	4	
		5 /	5	5	5	

สังเกตภาพรวมในรอบการตัดสินต่อไป

การพิจารณาให้คะแนนในรอบชิงชนะเลิศ

ที่	โรงเรียน/ทีม	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์		ความสอดคล้องกลมกลืน		ทำนองและ ความไพเราะ	โดดเด่นและมี เอกลักษณ์		การแต่งกาย		รวม	อันดับ คุณภาพ
		ดนตรี	นาฏศิลป์	ดนตรี	นาฏศิลป์		ถูกต้อง	สร้างสรรค์				
1	ก	20	10	10	20	5	5	10	10	100	2	
		18	10	9	18	4	5	10	10	92		
		1	1	1	1	1	1	1	1	1		
		2/	2	2/	2	2	2	2	2	2		
		3	3	3/	3	3	3	3	3	3		
		4/	4	4	4	4	4	4	4	4		
		5	5	5	5//	5	5	5	5	5		
2	ข	18	10	9	19	5	5	10	10	92	1	
		1	1	1	1	1	1	1	1	1		
		2	2	2/	2/	2/	2	2	2	2		
		3/	3	3/	3	3	3	3	3	3		
		4	4	4	4	4	4	4	4	4		
		5/	5	5	5	5	5	5	5	5		
3	ค	17	10	9	18	4	5	10	10	91	3	
		1	1	1	1	1	1	1	1	1		
		2	2	2/	2/	2/	2	2	2	2		
		3//	3	3/	3	3	3	3	3	3		
		4	4	4	4	4/	4	4	4	4		
		5/	5	5	5/	5	5	5	5	5		

4	ง	17	10	7	8	17	3	5	10	10	87	4
		1 /	1	1	1 /	1	1	1	1	1		
		2	2	2 /	2	2 /	2 /	2	2	2		
		3	3	3 /	3 /	3	3 /	3	3	3		
		4	4	4 /	4	4 /	4	4	4	4		
		5 //	5	5	5	5 /	5	5	5	5		
5	จ	17	10	8	8	16	3	4	10	10	86	5
		1	1	1	1	1	1	1	1	1		
		2	2	2	2	2 /	2 /	2	2	2		
		3 //	3	3	3 /	3 /	3 /	3	3	3		
		4	4	4 //	4	4	4	4	4	4		
		5 /	5	5 /	5 /	5 //	5	5 /	5	5		

นำคะแนนรวมไปกรอกในแบบกรอกคะแนนโครงการของแต่ละโรงเรียน

ที่	โรงเรียน/ทีม	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์		ความสอดคล้องกลมกลืน		ทำนองและ ความไพเราะ	โดดเด่นและมีเอกลักษณ์		การแต่งกาย		รวม	อันดับ คุณภาพ
		ดนตรี	นาฏศิลป์	ดนตรี	นาฏศิลป์		ถูกต้อง	สร้างสรรค์				
1	ก	20	10	10	10	20	5	5	10	10	100	
2	ข	18	10	8	9	18	4	5	10	10	92	2
3	ค	18	10	9	9	19	5	5	10	10	95	1
4	ง	17	10	8	9	18	4	5	10	10	91	3
5	จ	17	10	7	8	17	3	5	10	10	87	4
	ฉ	17	10	8	8	16	3	4	10	10	86	5

ตาราง ค่าเฉลี่ยอันดับคุณภาพเพื่อพิจารณาการตัดสินครั้งสุดท้าย

กรรมการตัดสินส่งอันดับคุณภาพไปกลางที่ประกวดให้เจ้าหน้าที่โครงการหาค่าเฉลี่ย เพื่อการตัดสิน สมมติว่ามีกรรมการ 7 คน จะมีค่าเฉลี่ยอันดับคุณภาพเพื่อตัดสิน ดังนี้

โรงเรียน/ทีม	กรรมการ 1	กรรมการ 2	กรรมการ 3	กรรมการ 4	กรรมการ 5	กรรมการ 6	กรรมการ 7	รวม	ค่าเฉลี่ย	อันดับ	ผลการตัดสิน
ก	2	3	1	3	1	3	2	15	2.1	2	รองชนะเลิศอันดับ 1
ข	1	1	2	1	2	1	1	9	1.2	1	ชนะเลิศ
ค	3	2	4	4	3	2	4	22	3.1	3	รองชนะเลิศอันดับ 2
ง	4	5	5	2	4	5	3	28	4.0	4	
จ	5	4	3	5	5	4	5	31	4.4	5	

ลงชื่อ.....กรรมการ 1 ลงชื่อ.....กรรมการ 2 ลงชื่อ.....กรรมการ 3
(.....) (.....) (.....)

ลงชื่อ.....กรรมการ 4 ลงชื่อ.....กรรมการ 5 ลงชื่อ.....กรรมการ 6
(.....) (.....) (.....)

ลงชื่อ.....กรรมการ 7
(.....)

7. มองผลการดำเนินงานในอดีตและการปรับปรุง

ผลงานในอดีตเห็นว่าโครงการนี้ประสบผลสำเร็จ คนตรีพื้นเมืองอีสานได้รับการพัฒนา สังคมและชุมชนมีความสุข กระบวนการทำงานโครงการประกวดที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์ที่พอใจ เมื่อจะก้าวต่อไปก็ต้องทบทวนกระบวนการในอดีตอีกครั้ง กระบวนการที่ได้ร่วมกันดำเนินการมาโดยสังเขป มีดังนี้

1. เสนอโครงการประกวดคนตรีพื้นเมืองอีสานตามนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
2. แต่งตั้งกรรมการโครงการและเจ้าหน้าที่โครงการที่เกี่ยวข้อง
3. ประชุมคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
4. สร้างเครื่องมือต่าง ๆ ดำเนินตามโครงการ
5. ประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการ
6. แจ้งโครงการประกวดให้ผู้เกี่ยวข้องทราบพร้อมให้ส่งหลักฐานวีซีดีประกอบการพิจารณาคัดเลือก
7. ประชุมคณะกรรมการคัดเลือกและปรีกษางานโครงการ
8. ปรับปรุงเครื่องมือดำเนินการประกวดตามข้อเสนอแนะ
9. ดำเนินการแจ้งผลการคัดเลือกและวันแสดงรอบคัดเลือกวงดนตรีพื้นเมือง
10. แจ้งผลการคัดเลือกและให้วงดนตรีเข้ารอบชิงไปแสดงในรอบชิงชนะเลิศ
11. ดำเนินงานรอบชิงชนะเลิศ ประกาศผลและมอบรางวัล
12. รายงานผลการดำเนินงานให้มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีทราบ

ที่กล่าวมาเป็นการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จตลอดมา มีปัญหาเล็กน้อยในข้อ 6 จึงเสนอแนวทางแก้ไขไว้ให้พิจารณา

แนวทางแก้ไขปัญหา

งาน/โครงการประกวดคนตรีพื้นเมืองอีสานเป็นโครงการที่ดีแล้ว รูปแบบการประเมินตัดสินก็เป็นมาตรฐานตามหลักวิชาการ การดำเนินการที่ผ่านมาสิ่งที่จะต้องปรับปรุงเล็กน้อย คือ ข้อมูลลงโปงกลางเข้าประกวดบางวงไม่ชัดเจนทั้งภาพและเสียง ทั้ง ๆ ที่วงโปงกลางดังกล่าวปัจจุบันเป็นวงโปงกลางที่แสดงได้ดี ดีกว่าภาพในวีซีดี จึงขอเสนอให้โรงเรียนส่งข้อมูลเพื่อคัดเลือกเป็นวีซีดีเหมือนเดิม แต่วีซีดีนั้นควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. ไม่ควรบันทึกในห้องประชุม ทำให้เสียงและภาพไม่ชัด
2. บันทึกกิจกรรมแสดงที่เป็นการบังคับให้ครบทุกกิจกรรม
3. ตัดต่อวีซีดีให้เหมาะสมกับเวลา

4. ส่งข้อมูลวีซีดีในกำหนดเวลา
5. สถานที่ใด ๆ ที่จะทำให้ภาพและเสียงไม่ชัดเจนไม่ควรใช้สถานที่นั้นบันทึกวีซีดี

ปัญหาหนึ่งที่พบในการประกวด คือ โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลและผ่านการคัดเลือกจากวีซีดีจะเดินทางเข้าประกวดในรอบคัดเลือกเดินทางมาไม่ได้เพราะค่าพาหนะไม่เพียงพอ จึงเสนอมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีพิจารณาปัญหานี้ให้โรงเรียนสามารถเดินทางเข้าร่วมประกวดได้ ปัญหา ค่าพาหนะคิดว่าเป็นปัญหาเฉพาะบางโรงเรียนเท่านั้น แต่ถ้ามหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเตรียมแก้ปัญหาไว้จะทำให้กิจกรรมการประกวดมีความสมบูรณ์ วงดนตรีพื้นเมืองอีสานจะได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถเต็มศักยภาพ ศิลปวัฒนธรรมอีสานได้รับการเชิดชู ความมั่นคงทางศิลปวัฒนธรรมจะส่งผลถึงความมั่นคงของประเทศชาติต่อไป

บรรณานุกรม

- ศึกษาธิการ, กระทรวง, กรมสามัญศึกษา. คู่มือการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : วิกตอรีการพิมพ์, 2522.
- เลื่อน มุทวงศ์. คู่มือประเมินโรงเรียนสะอาดและร่มรื่นโรงเรียนประถมศึกษาปี 2534-2536.
อุบลราชธานี : ฝ่ายบริการทางการศึกษา, มปป.

ข้อเสนอแนะแนวทางการประกวดศิลปวัฒนธรรมอีสาน

ศิลปวัฒนธรรมที่ควรฟื้นฟูและอนุรักษ์	การแสดงประกอบ	รูปแบบการแสดง	เวลาแสดง	รูปแบบการตัดสิน	การจัดประกวด	เหตุผล
1. ประเภทดนตรีพื้นเมือง 1.1 ประเภทเดี่ยว - โปงลาง - พิณ - แคน - โหวด	- ฟ้อนประกอบ 4 คน - ฟ้อนประกอบ 4 คน - ฟ้อนประกอบ 4 คน - ฟ้อนประกอบ 4 คน	- แสดงเวที - แสดงเวที - แสดงเวที - แสดงเวที	- 15 นาที - 15 นาที - 15 นาที - 15 นาที	- ประเมินมาตรฐาน - ประเมินมาตรฐาน - ประเมินมาตรฐาน - ประเมินมาตรฐาน	- จัดบางปี - จัดบางปี - จัดบางปี - จัดบางปี	ควรจัดทุกปีเหมือน การประกวดวง ดนตรีพื้นเมืองเพื่อ ส่งเสริมและ อนุรักษ์ดนตรีเดี่ยว
1.2 ประเภทวงผสมเครื่องดนตรีโปงลาง พิณ แคน และโหวด - วงเล็ก 8-10 คน - วงกลาง 10-12 คน - วงใหญ่ 14-16 คน	- วงเล็ก 8-10 คน - วงกลาง 10-12 คน - วงใหญ่ 12-16 คน	- แสดงเวที - แสดงเวที - แสดงเวที	- 30 นาที - 30 นาที - 30 นาที	- ประเมินมาตรฐาน - ประเมินมาตรฐาน - ประเมินมาตรฐาน	- จัดการประกวดทุกปี แต่มีขนาดเล็ก คือ ขนาดใหญ่	- ส่งเสริมดนตรีพื้นเมือง จัดต่อไป ตามรูปแบบเดิม

2. ประเภทการแสดงหมอลำ	- แดน 1 คน พี่น 2 คน	- แสดงเวที	- 30 นาที	- ประเมินมาตรฐาน	- เสนอจัด	- ฟ้นฟูและส่่งเสริม
2.1 ลำล่อง/เต้ย	- แคน 1 คน พี่น 2 คน	- แสดงเวที	- 30 นาที	- ประเมินมาตรฐาน	- เสนอจัด	- ฟ้นฟูและส่่งเสริม
2.2 ลำสั้น	- แคน 1 คน	- แสดงเวที	- 30 นาที	- ประเมินมาตรฐาน	- เสนอจัด	- ฟ้นฟูและส่่งเสริม
2.3 ลำฟ้น						
3. ประเภทวรรณกรรม						
กลอนลำ						
3.1 กลอนลำทางล่อง	- แคน 1 คน	- แสดงเวที	- 15 นาที	- ประเมินมาตรฐาน	- เสนอจัด	- ฟ้นฟูและส่่งเสริม
3.2 กลอนลำทางสั้น	- แคน 1 คน	- แสดงเวที	- 15 นาที	- ประเมินมาตรฐาน	- เสนอจัด	- ฟ้นฟูและส่่งเสริม
3.3 กลอนเกี่ยว (ชาข-หญ้ง)	- แคน 1 คน	- แสดงเวที	- 30 นาที	- ประเมินมาตรฐาน	- เสนอจัด	- ฟ้นฟูและส่่งเสริม

แนวทางการประกวดและตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน

โดย ชีระ โกมลศรี

ผู้เขียนได้เสนอแนวทางสำหรับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมือง ดังนี้

1. ฝ่ายจัดการประกวด

- 1.1 มีเกณฑ์การประกวดที่ครอบคลุมเนื้อหาและชัดเจน รวมทั้งวัน เวลาและสถานที่
- 1.2 มีสถานที่ประกวดที่เหมาะสม เช่น เวที แสง สี สำหรับผู้เข้าประกวด, ที่นั่งชมการแสดง สำหรับกรรมการตัดสินและผู้เข้าชม
- 1.3 ควรแจ้งให้ผู้สนใจสมัครเข้าประกวดทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน เพื่อให้ผู้เข้าประกวดจะได้มีเวลาเตรียมตัวฝึกซ้อมได้ดียิ่งขึ้น
- 1.4 ควรจะได้แจ้งให้ผู้เข้าประกวดเข้าใจเกณฑ์การประกวดให้ตรงกันกับผู้จัดการประกวด และคณะกรรมการตัดสินทราบล่วงหน้า
- 1.5 ถ้าจำเป็นต้องมีโน้ตเพลงหรือซีดีเพลง ก็ต้องจัดให้ผู้เข้าประกวดในวันรับสมัคร
- 1.6 มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจได้เข้าชมด้วย
- 1.7 ควรแยกระดับในการประกวด เช่น ระดับประถมศึกษากับประถมศึกษา / ระดับมัธยมศึกษา หรือ ประชาชนทั่วไป เป็นต้น
- 1.8 เวลาในการประกวดไม่ควรเกิน 30 นาที รวมทั้งการตั้งวงและทดสอบเสียง

2. ผู้เข้าประกวด เมื่อตัดสินใจสมัครเข้าประกวดแล้ว

- 2.1 ต้องศึกษาทำความเข้าใจเกณฑ์ให้ดี แล้วพยายามให้วงดนตรีในสังกัดเล่นให้ถูกต้องตามเกณฑ์ให้มากที่สุด
- 2.2 วางแผนการเล่นให้ดี รายการใดควรแสดงก่อน รายการใดควรแสดงในลำดับต่อไป และจบด้วยรายการใด การเริ่มต้นต้องทำให้ผู้ชมผู้ฟังอยากติดตามตอนต่อไป และลงท้ายด้วยความประทับใจ จนผู้ชมผู้ฟังกลายเป็นแฟนประจำ
- 2.3 การนำเสนอ
 - นำเสนอด้วยคำพูดที่ความเป็นภาษาหรือสำเนียงอีสาน
 - นำเสนอด้วยบทเพลง
 - นำเสนอด้วยอุปกรณ์ เช่น ป้าย เครื่องดนตรีจำลอง ชุดวิถีชุมชน เป็นต้น
- 2.4 การตั้งวง (วงเครื่อง) โดยเฉพาะเรื่องเดี่ยว ควรให้คณะกรรมการและท่านผู้ชมได้เห็นและได้ยินชัดเจน
- 2.5 ความต่อเนื่อง เมื่อจบรายการใดรายการหนึ่งไม่ควรว่างหรือเจียนนานเกินควร

- 2.6 การจบเพลงหรือลาย ควรจบพร้อมกันกับนาฏศิลป์หรือหลังนิดหน่อย
- 2.7 ในขณะที่บรรเลง ควรมีการเคลื่อนไหว เพื่อแสดงถึงความพร้อมและความมั่นใจ
- 2.8 การบรรเลงประสมวง ต้องให้ผู้ชมได้ยินทุกเครื่อง อย่าให้เครื่องใดเครื่องหนึ่งกลบเสียงเครื่องอื่นหมดจนขาดความไพเราะ
- 2.9 ในขณะที่บรรเลงต้องไม่แสดงอาการคล้ายจี้เกียจ เช่น หยุกเล่นแล้วยืนเฉย ๆ คุยกัน เดินไปเดินมา
- 2.10 ต้องคิดว่า ทำอย่างไร คณะกรรมการตัดสินและท่านผู้ชมจึงจะได้รับความสุขจากการชมการแสดงของเรามากที่สุด

กิจกรรมการประกวดดนตรีพื้นเมืองนั้น นอกจากจะเป็นผลดีแก่ผู้เข้าประกวดแล้ว ผู้ที่สนใจเข้าร่วมชม ร่วมเชียร์ ร่วมฟัง ก็ย่อมได้รับประสบการณ์อันเป็นแนวทางในการพัฒนาฝีมือและความรู้ต่อไป ยิ่งสัมผัสมากยิ่งมีกำไรมาก ผู้เฝ้ารู้หรือมีพรแสวง จึงควรหมั่นติดตามข่าวคราวและร่วมในกิจกรรมการประกวดต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

วิธีการพิจารณาให้คะแนนการประกวด

เรื่องของศิลปะนั้นเป็นเรื่องของ “รสนิยม” และ “ความคิดเห็น” ส่วนบุคคล จึงเป็นการยากที่จะหามาตรฐานในชัดเจนได้ว่าอย่างไรจึงจะ “งาม” หรือ “ไพเราะ” แต่เมื่อมีการประกวดแข่งขันกันก็ต้องมีเกณฑ์สำหรับให้คณะกรรมการตัดสินใช้ประกอบการพิจารณา เพื่อเป็นแนวทางในการให้คะแนน

เกณฑ์สำหรับให้คะแนน ควรมีการพิจารณาเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอ	15	คะแนน
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	15	คะแนน
3. ความสอดคล้องกลมกลืน	10	คะแนน
4. ทำนอง	20	คะแนน
5. จังหวะ	20	คะแนน
6. การแต่งกาย	10	คะแนน
7. ความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์	10	คะแนน

เพื่อให้เกิดความสะดวกในการพิจารณาให้คะแนนเป็นมาตรฐานเดียวกันจึงกำหนด
ความสำคัญของคะแนนไว้ 7 ระดับ ดังนี้

ในกรณีคะแนนเต็ม 10 คะแนน

ดีมาก	= 10 คะแนน
ค่อนข้างดีมาก	= 9 คะแนน
ดี	= 8 คะแนน
ค่อนข้างดี	= 7 คะแนน
ใช้ได้	= 6 คะแนน
ค่อนข้างใช้ได้	= 5 คะแนน
ควรต้องปรับปรุง	= 4 คะแนน

*ทำนอง ในข้อ 4 หมายถึง ความแม่นยำในการบรรเลงเพลงประกวดได้อย่างถูกต้อง
ครบถ้วนตามกติกาคณะกรรมการจัดประกวดได้วางไว้ อันแสดงออกถึงความเป็นผู้มีพรสวรรค์
ดีและรู้จักทำนองเพลงที่บรรเลงอย่างลึกซึ้งขึ้นใจ แสดงว่าได้มีการฝึกซ้อมเตรียมตัวมาเป็นอย่างดี

**จังหวะ ในข้อ 5 หมายถึง การบรรเลงทำนองเพลงได้สอดคล้องกลมกลืนกันบนเครื่อง
กำกับจังหวะ คือ กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ โดยตลอด ไม่มีการสะดุดหยุดชะงัก ความเร็วในการบรรเลง
ต้องมีความเหมาะสมกับอารมณ์เพลง และยังหมายรวมไปถึงแนวในการบรรเลงทั้งใน
ตอนเริ่มต้นและตอนจบว่ามีความไพเราะน่าฟัง นุ่มนวลเพียงใด

นาฏศิลป์และการรำ

โดย ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ

1. ความเป็นมาของการฟ้อนและเซิ้ง

ดินแดนภาคอีสานร่ำรวยไปด้วยแหล่งอารยธรรม โบราณคดีหลากหลาย วิธีการดำรงชีวิตของผู้คนในแถบนี้ มีแบบอย่างผสมกลมกลืนกันทั้งความเชื่อที่มาจากศาสนาพุทธ ฮินดู ภูตผี วิญญาณ ความเชื่อดังกล่าวเป็นคติความเชื่อที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในระดับครอบครัว ระดับหมู่บ้านและระดับรัฐ จากข้อมูลท้องถิ่นด้านภาษา วรรณกรรม พิธีกรรม ตลอดจนแบบแผนในการดำรงชีวิตของชาวอีสาน โดยเฉพาะหลักฐานทางพุทธศาสนาไม่สามารถสนองตอบความต้องการทางใจ หรือสามารถเป็นที่พึ่งทางใจได้ในขณะที่เกิดภัยพิบัติ ซึ่งเกิดจากธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ความแห้งแล้งอย่างสาหัส เหน็บหนาวในหน้าเก็บเกี่ยว ชาวอีสานจึงหันไปพึ่งพาเทวดา ฟ้าดิน ภูตผี วิญญาณ อันได้แก่ ผีฟ้า ผีแถน ผีปู่ตา ผีตาแฮก ตลอดจนผีมหีศักดิ์หลักเมืองแทน

มูลเหตุแห่งความเชื่อว่า ธรรมชาติทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ผืนน้ำ พืช สัตว์ มนุษย์อุบัติขึ้นในโลกด้วยอำนาจแห่งผีฟ้าหรือผีแถน ซึ่งในพงศาวดารล้านช้างกล่าวถึงชนกลุ่มแรกที่ออกมาจากน้ำเต้าปุ้นว่า

ขุนทั้งสามคือ ปู่ตางเซิ้ง ขุนเค็ก ขุนคาน ขออนุญาตต่อแถนเพื่อลากลับมาอยู่เมืองมนุษย์ตามเดิมโดยอ้างว่า "ขอยนี้อยู่เมืองบน กีบแก่น เล่นเมืองฟ้าก็บ่เป็น" พระยาแถนจึงอนุมัติให้อพยพลงมาอยู่ "นาค่อนน้อยอ้อยหนู" และให้ควายลงมาไถนาด้วย ต่อมาควายตัวนี้ตายลงจึงเกิดเป็นต้นน้ำเต้าขึ้นที่ซากของควายมีผลน้ำเต้าใหญ่มากผลหนึ่ง (ชาวอีสานเรียกว่า น้ำเต้าปุ้น) เมื่อผลน้ำเต้านั้นโตเต็มที่ก็ได้ยินเสียงคนอยู่ในนั้นเป็นจำนวนมาก

ขุนทั้งสามจึงเอาเหล็กขีดแฉะรูเพื่อให้คนออกมา 2 รู คือ พวกไทยลุ่มกับไทยผิวนเนื้อดำคล้ำ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของพวกข่า ขอม เขมรและมอญ แต่ยังมีคนเหลืออยู่ในน้ำเต้าปุ้นอีกขุนทั้งสามจึงหาสิ่วมาเจาะใหม่อีก 3 รู พวกที่ออกมาครั้งนี้ไม่ถูกรบกวนจากเหล็กจึงมีผิวขาวกว่าได้แก่ ไทยเลิง ไทยล่อ ไทยคราว ซึ่งกลายมาเป็นบรรพบุรุษของคนลาว คนไทย คนญวน ในภายหลัง จึงปรากฏในฮิตคองว่า

"เลิงเดือนเจียงนั้นให้เลียงผิมดผีหมอ ผีฟ้า ผีแถน และนิมนต์พระสงฆ์เจ้าเข้าปรีวาสกรรม"

"เลิงเดือนเจ็ดฟ้าเวียงมเหล็กหลักเมือง บนอารักขาเทพดาทั้งสี่ คือ ท้าวจตุโลกบาลผู้ปกครองรักษาโลกอันได้แก่ ท้าวพระรัตนฐะ ท้าววิรูปหะ ท้าววิรูปกะ และท้าวภูเวระและเทพดาทั้งแปด"

ชาวอีสานจึงยึดมั่นในลัทธิภูตผีวิญญาณตลอดมา จึงพบได้ว่า มีพิธีกรรมจำนวนมากที่พยายามติดต่อกับวิญญาณโดยผ่าน กระจ้า หรือ หมอจ้ำ และมีการเซ่นสรวงบวงสรวงเพื่อให้เป็นที่ชื่นชอบของวิญญาณเหล่านั้น กระจ้าหรือหมอจ้ำต้องสาธยายเวทย์มนต์ ซึ่งมีการผูกส้อมผัดเป็นบทร้อยกรองจับเห้ เพื่อพรรณานี้ความที่วิงวอน ขับไล่วิญญาณและสิ่งชั่วร้าย บทพรรณานี้ในพิธีกรรมเหล่านี้ได้ถูกพัฒนาโดยการนำเครื่องดนตรีมาประกอบ เปลี่ยนจากหมอจ้ำมาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการขับลำนำที่เรียกว่า หมอลำ โดยมีแคนเป็นเครื่องประกอบ เพิ่มความสนุกสนาน ทำให้เกิดการฟ้อนรำประกอบ ดนตรีและการฟ้อนรำของชาวอีสานนั้น ส่วนใหญ่ใช้เพื่อประกอบพิธีกรรม และเป็นการรื่นเริงหลังฤดูการเก็บเกี่ยวหรือมีความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เช่น การล่าสัตว์ การเพาะปลูก ย่อมต้องมีการขอบคุณวิญญาณหรือเทพเจ้าที่ได้ช่วยอำนวยให้เกิดผลดี ดังปรากฏในพงสาวดารว่า

"พระยาแสนหลวงให้ศรีคันธะเทวดา ลาลงมาบอกสอนคนทั้งหลายให้เฮ็ด ฆ้อง กลอง กรับ เจงแวง ปี่พาทย์ พิณ เพี้ยะ เพลงกลอน ได้สอนให้ดนตรีทั้งมวล และเล่าบอกส่วนครูอันขับ ฟ้อนสอนนะสิ่งสว่าง ระเมง ละมาง ทั้งมวลถ้วนแล้ว ก็จึงเมื่อเล่าเมื่อไหว้แก่พระยาแสนหลวงสู่ ประการนั้นแล"

2. ความหมายของคำว่า "เซ็ง" และ "ฟ้อน"

ตามความเข้าใจของคนทั่วไปคิดว่า รำหรือระบำ เป็นการรำรำหรือฟ้อนของคนภาคกลาง ฟ้อน เป็นการรำรำของคนภาคเหนือ เซ็ง เป็นการรำรำของคนภาคอีสาน แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ การฟ้อนของภาคอีสานนั้นมีมานานและเรียกว่าฟ้อนมาโดยตลอด เช่น ในวรรณคดีอีสานหลายเรื่องจะใช้คำว่า ฟ้อน ตลอด ไม่ปรากฏคำว่า รำ ให้เห็นเลย อย่างคำว่า "ยามยามฟ้อน ระทวยฟ้อน ลิงโชนฟ้อน กิรีห้อยฟ้อน ทั้งลำและฟ้อน ฟ้อนหย่อนขา คนฟ้อนใส่กัน หมอแคนนอนแอ่นฯลฯ"

ส่วนคำว่า "เซ็ง" นิยมใช้ในงานบุญบั้งไฟ การเซ็งบั้งไฟเป็นการฟ้อนประกอบการขับ กายเซ็ง ลักษณะขึ้นลงตามจังหวะซ้ำๆ ของกลองคຸ້ມ พังฮาด หรือในบางครั้งก็มีโทนประกอบ นิยมเซ็งกันเป็นกลุ่มๆ ตั้งแต่ 3-4 คนขึ้นไป จะมีหัวหน้าเป็นคนขับกายเซ็งนำ แล้วคนอื่นๆ จะร้องรับไปเรื่อยๆ อย่างเซ็งในบุญบั้งไฟที่ว่า

"โอ เฮา โอ ศรีทธา เฮาโอ	ขอเหล่าเค็ดนำเจ้าจักโอ
ขอเหล่าโทนำเจ้าจักถั่ว	หวานจ้วยจ้วยด้วยปากหลานชาย
ดักมายาหลานชายให้คู่	กันบ่คู่ดูช้อยบ่หนี
ตายเป็นผีสินำมาหลอก	ออกจากบ้านลิห่วนดินนำ
กันให้แล้วหลายแก้วสี่ให้พร	เลี้ยวควายค่อนให้เป็นโตเขาคำ
เลี้ยงควายคำให้เป็นโตเขาแก้ว	เลี้ยงใหญ่แล้วกะคาดไส่คาคานา

ส่วนการที่มีความเข้าใจว่า **เซ็ง** หมายถึงการฟ้อนของคนอีสานนั้นน่าจะมาจากการประดิษฐ์ทำรำ "**เซ็งกระติบ** ขึ้น โดยนำเพลงมาจากหมอลำ และใช้ดนตรีประกอบด้วย กลอง แคน ซึ่ง กระจับโปงกลาง ซึ่งในครั้งนั้นผู้แสดงทุกคนแต่งตัวนุ่งซิ่นห่มผ้าสไบเกล้าผมสูง และนำกระติบข้าวห้อยทางไหล่ขวา สาเหตุของการนำกระติบข้าวมาใช้ในการแสดง เพราะเห็นว่ากระติบข้าวเป็นสัญลักษณ์ของคนอีสาน การเซ็งครั้งแรกนั้น ท่านผู้หญิงมณิรัตน์ บุญนาค เป็นผู้ตั้งชื่อให้ว่า "**เซ็งอีสาน**" ต่อมาได้มีการนำไปแสดงกันแพร่หลาย และเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "**เซ็งกระติบข้าว**" มีการดัดแปลงทำรำอีกมากมาย เช่น เซ็งสวิง เซ็งสาวไหม เซ็งข้าวปุ้น เซ็งกระดิ่ง เซ็งกระหย่ง เซ็งสาละวัน เซ็งแห่ไข่มดแดง เป็นต้น แต่ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะเป็นลักษณะของการฟ้อนมากกว่าการเซ็งดังที่ได้อธิบายมาแล้ว

◆ ลักษณะการฟ้อนในวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน

ลักษณะการฟ้อนพื้นบ้านอีสานที่ปรากฏในวรรณกรรมพื้นบ้านนั้น แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของชาวอีสาน คือ การฟ้อนแอ่นตัวมาข้างหลังนิยมโยกตัว และย่อนหรือย่อเข้าขึ้นลง ซึ่งมีลักษณะเนิบๆ นิยมฟ้อนในลักษณะเป็นขบวนโดยเยาะอย่างเคลื่อนไหวไปพร้อมๆ กัน ซึ่งลักษณะการฟ้อนเช่นนี้ปรากฏในวรรณกรรมพื้นบ้านหลายเรื่อง เช่น

• สังข์ศิลป์ชัย

"พึงยินซุงพาดพ้อม	ปนมีเกมแก
นางกะลิงประดับ	แกว่งแพนเพื่อยฟ้อน
เสียงสันแก้ว	กินรีช้อยฮ่า"

- **แกว่งแพนเพื่อยฟ้อน** เป็นลักษณะการฟ้อนทั้งแขนไปด้านหลังอย่างอ่อนช้อนสวยงาม

- **พญาคันคาก**

"นางกะลิงพื่อน	บุชายียาบ พุ่นเขอ
ว่อนๆ ก้อง	แคนได้พาทยชุง"

- **การพ่อนียาบ** เป็นลักษณะการพ่อนด้วยการเคลื่อนไหวที่อ่อนช้อยสวยงาม หรือ

"ฟังยีนครื่นๆ ก้อง เสียงเสพนนตี พุ่นเขอ	
คิงกลมงาม	อ่อนท่วระทวยพื่อน
บุชาเจ้า	พระองค์หลวงซ้องพระเนตร
สรรพลึงพร้อม	เขาหลิ่นชื่นชม"

- ลักษณะการเคลื่อนไหวขบวนพื่อนนั้นนิยมพื่อนเป็นแถวตอนหรือแถวหน้ากระดาน เป็นการพื่อนเป็นขบวนตามตามกัน เช่น

"งามยิ่งแย้ม	คือแท้ดั่งลิหั่ว
มีทั้งฮูปนางฟ้า	แย้มยิ่งพอแสน
คือดั่งมีมายา	เหลียวแลหัวแย้ม
มีทั้งฮูปนาคาเกี้ยว	นาคินอนไขว่
กนรีหย่องพื่อน	งามแย่งจ้องเครือ"

- ลักษณะของการ "หย่องพื่อน" คือการพื่อนในลักษณะการเยาะย่างไป ถ้าเป็นการพื่อนที่เคลื่อนไหวไปพร้อมๆ กัน เป็นจำนวนมากจะใช้คำว่า ยาบยาบ เช่น "หลังเบี่ยงยาบยาบพื่อน ผุ่งหมุ่นางกะลิงพุ่นเขอ คิงกลมงาม แอ่นมือทั้งพื่อน"

- **ผาแดงนางไอ่** เป็นวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานที่กล่าวถึงการฟ้อนมากที่สุดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะแสดงให้เห็นการฟ้อนในขบวนเซิ้งบั้งไฟอย่างชัดเจน

"หมอลำพร้อม	หมอแคนฟ้อนแอ่น
พากันแะแอ่นฟ้อน	ลำยอนโจทย์กัน
ป่านสวรรค์หนห้อง	เมืองทองพระอินทร์อยู่
คู่ดั่งคนมากล้น	สนแล้ว แอ้วสาว
ฝูงหมู่เฮาสีแก้ว	สาวงามมีมาก
เขาหากตกแต่งเอ้	ตัวฟ้อนค่องกัน

- **ฟ้อนแอ่น หรือ แะแอ่นฟ้อน** เป็นลีลาการฟ้อนของชาวอีสานที่นิยมแอ่นตัวมาทางด้านหลัง ซึ่งเราจะเห็นลักษณะการฟ้อนเช่นนี้ได้จาก การฟ้อนของหมอลำ นอกจากนี้ยังมีลักษณะการรำอีกหลายแบบ เช่น

แพนฟ้อน เป็นลักษณะการฟ้อน โดยทิ้งแขนไปด้านหลังเหมือนเวลากยุงลำแพน หรือคล้ายกับท่านกยุงฟ้อนหาง

คนฟ้อนหย่อนขา ลักษณะการฟ้อนในขบวนเซิ้งบั้งไฟหรือขบวนฟ้อนต่างๆ ของชาวอีสานนิยมฟ้อนโดยยกขาเตะไปข้างหน้า ก้าวไขว้และขย่มตัวซึ่งเป็นลีลาที่เกิดการเคลื่อนไหวที่นุ่มนวลขึ้น

ในวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานยังมีการฟ้อนดาบ ซึ่งคล้ายกับฟ้อนเจิงในภาคเหนือ เรียกว่า **ฟ้อนดาบลาคำ** ซึ่งก็คือการรำกระบี่กระบอง ซึ่งเป็นการฟ้อนเพื่อแสดงความพร้อมในการศึกสงคราม

◆ คุณค่าของการฟ้อนพื้นเมือง

1. คุณค่าทางด้านร่างกาย (Physical Values)

การฟ้อนรำเป็นการออกกำลังกายอย่างหนึ่ง เพราะการฟ้อนรำเป็นกิจกรรมของการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ลำตัว แขน ขาและมือ ให้ประสานเข้ากับจังหวะดนตรี การฝึกหัดการฟ้อนรำจึงช่วยการปรับปรุงทักษะของการเคลื่อนไหว การทรงตัว ทำให้ได้ออกกำลังกายกล้ามเนื้อ และถ้าฝึกหัดจนเกิดความชำนาญแล้วก็สามารถควบคุมอวัยวะทุกส่วนให้ประสานงานกันอย่างกลมกลืน ซึ่งหมายถึงการฟ้อนได้อย่างสวยงาม

2. คุณค่าทางสังคม (Social Values)

การฟ้อนเป็นกิจกรรมร่วมกันของชุมชน การได้ร่วมกันฟ้อนเช่นในงานบุญต่างๆ จะก่อให้เกิดความเป็นมิตร ซึ่งส่งผลให้เกิดความสงบสุขในชุมชน

3. คุณค่าทางวัฒนธรรม (Cultural Values)

การฟ้อนรำเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เป็นเครื่องแสดงความเป็นอารยชาติ ชาติใดไม่มีศิลปวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ชาตินั้นก็จะได้ชื่อว่าไม่มีความเจริญเป็นของตนเอง นอกจากนั้นศิลปวัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเกิดความภาคภูมิใจของชนในชาติ

4. คุณค่าทางนันทนาการ (Recreational Values)

การฟ้อนรำจะทำให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของอารมณ์ หลังจากเหนื่อยเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน ดังนั้นชาวอีสานจึงนิยมจัดให้มีการฟ้อนรำหรือการเล่นเพื่อความสนุกสนานหลังจากการทำงานหรือในหลังฤดูการเก็บเกี่ยว

3. การฟ้อนพื้นบ้านอีสาน

การฟ้อนรำของมนุษย์จะเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์มีความเจริญทางอารมณและจินตนาการ ความสร้างสรรค์พอสมควร ดังนั้นมนุษย์ในทุกๆ หมู่จะมีการเต้นรำหรือฟ้อนรำเป็นของตนเอง และพัฒนารูปแบบขึ้นมาตามลำดับ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการฟ้อนรำว่า

"การฟ้อนรำย่อมเป็นประเพณีในเหล่ามนุษยชาติทุกภาษาไม่เลือกที่จะอยู่ ณ ประเทศถิ่นสถานที่ใด ในพิภพนั้นคงมีวิธีฟ้อนรำตามวิสัยชาติของตนด้วย ทั้งนั้น อย่าว่าแต่มนุษย์เลย ถึงแม้สัตว์เดรัจฉานก็มีวิธีฟ้อนรำ ข้อนี้สังเกตเห็นได้ง่าย เช่น สุนัข และไก่กา เป็นต้น"

ในการที่จะวินิจฉัยว่ามนุษย์หมู่ใดมีความเจริญก้าวหน้าหรือล้าหลังหมู่อื่น โดยใช้แบบหรือศิลปะการแสดงมาเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ โดยเฉพาะการฟ้อนรำของชนในชาตินั้น การฟ้อนรำจะแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

- การฟ้อนรำของชาวบ้าน (folk dance) คือการฟ้อนรำอันเกิดจากความรู้สึกของชนธรรมดาสามัญ โดยไม่ต้องมีการฝึกหัดหรือมีก็เพียงเล็กน้อย เต็มไปด้วยความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา
- การฟ้อนรำตามแบบแผน (classical dance) คือการฟ้อนรำที่ต้องอาศัยการฝึกหัดกันตามแบบฉบับ มีครูอาจารย์ตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ เช่น การรำละครของไทย ซึ่งยกย่องว่าเป็นของสูง การฟ้อนรำตามแบบแผนไม่สามารถแสดงอารมณ์กับคนดู จึงเป็นความงามที่ปราศจากชีวิตคล้ายหุ่นที่รำรำ

การฟ้อนรำตามแบบฉบับของชาวอีสานนั้นผู้ฟ้อนมิได้เป็นช่างฟ้อนหรือช่างขับลำ แต่เป็นชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้าน การฟ้อนรำอาจจัดให้มีขึ้นเพื่อการเฉลิมฉลองในวาระโอกาสต่างๆ เช่น หลังฤดูการเก็บเกี่ยว หรือฟ้อนรำเพื่อการทรงเจ้าเข้าผีรักษาอาการเจ็บป่วย เครื่องแต่งกายก็เป็นไปตามท้องถิ่น ข้อสำคัญต้องมีดนตรี มีจังหวะชัดและทำนองง่ายๆ ประกอบเพื่อให้การฟ้อนรำพร้อมเพรียงกัน เมื่อเป็นการฟ้อนของชาวบ้านและเป็นการฟ้อนประจำของท้องถิ่น จึงมีผู้สืบทอดและสนใจในกลุ่มเล็กๆ ในท้องถิ่นและสถาบันทางการศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัยครู (สถาบันราชภัฏในปัจจุบัน) จนกระทั่งมีการจัดตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์ขึ้น 2 แห่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด และวิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์

จึงมีการจัดรวบรวมฟื้นฟูดนตรีและนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานทั้งในวิทยาลัยครู และสถานศึกษาอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีการประดิษฐ์คิดค้นการฟ้อนชุดใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย มีการพัฒนารูปแบบเช่นการแปรแถว การจัดขบวนฟ้อนทั้งงดงามยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาการฟ้อนทั้งชุดเก่าและใหม่ที่พัฒนาเพิ่มเติมในปัจจุบัน พอจะจัดกลุ่มการฟ้อนชุดต่างๆ ได้ 8 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. การฟ้อนเลียนกริยาอาการของสัตว์
2. การฟ้อนชุดโบราณคดี
3. การฟ้อนประกอบทำนองลำ
4. การฟ้อนชุดชุมนุมเผ่าต่างๆ
5. การฟ้อนอันเนื่องมาจากวรรณกรรม
6. การฟ้อนเพื่อเชนบวงสรวงบัดพลีหรือบูชา
7. การฟ้อนศิลปะอาชีพ
8. การฟ้อนเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง

4. เอกลักษณะการฟ้อนภาคอีสาน

◆ ตัวอย่างว่าเป็นการฟ้อนพื้นบ้านอีสาน

การฟ้อนของภาคอีสานนั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ที่ผู้ชมสามารถแยกแยะได้ทันทีว่าต่างจากภาคอื่นๆ แม้จะไม่มีมีการประกาศให้ทราบล่วงหน้าก่อนการแสดงซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. **ท่วงทำนองของดนตรี** จังหวะ ลีลาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความสนุกสนานเร้าใจ แตกต่างจากภาคอื่นๆ ของไทย
2. **การแต่งกายของผู้แสดง** ทั้งนักแสดงหญิงและชายจะมีความเด่นชัด ในฝ่ายหญิงจะนุ่งซิ่นมัดหมี่ สวมเสื้อแขนกระบอก ห่มผ้าสไบหรือแพรขาว ผมห่มลาย สวมเสื้อมัดหมี่ นุ่งโจงผ้าลายเป็นตาๆ ก็พอจะบอกได้ว่าเป็นการแสดงของอีสาน
3. **เครื่องดนตรี** นับเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของภาคอีสานอย่างชัดเจน พิณ แคน โปงลาง โห่ด โห่ซอ กลองคุ่ม ถึงแม้จะยังไม่มีมีการบรรเลงก็พอจะบอกได้ว่าเป็นการแสดงต่อไปนี้จะเป็นการแสดงของภาคอีสาน
4. **ภาษาอีสาน** เน้นอ่อนว่าเป็นภาษาเฉพาะถิ่นที่มีสำเนียงที่แตกต่าง เป็นการชี้ชัดว่าเป็นการแสดงของภาคอีสาน

◆ ทำฟ้อนพื้นบ้านอีสาน

ทำฟ้อนของภาคอีสานนั้นมีความเป็นอิสระสูง ไม่มีข้อจำกัดตายตัวทั้งมือและเท้า ส่วนใหญ่ทำฟ้อนจะได้มาจากทำทางหรืออิริยาบถธรรมชาติ และมีทำพื้นฐานที่แตกต่างกันไปเฉพาะถิ่น เช่น ฟ้อนผู้ไท ฟ้อนผีฟ้า ฟ้อนไทยดำ เรือมอันเร เป็นต้น

ถึงแม้จะมีความคิดที่จะพยายามกำหนดทำฟ้อนของภาคอีสานให้เป็นแบบฉบับขึ้น มีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับนาฏศิลป์ภาคกลางที่มี "ท่าแม่บท" เป็นพื้นฐานในการฟ้อนรำนั้น เป็นแนวคิดหนึ่งที่ต้องการให้การฟ้อนภาคอีสานมีระบบ และหลักเกณฑ์ที่แน่นอนขึ้น ซึ่งไม่น่าจะเป็นแนวคิดที่ถูกต้องนัก เพราะจะเป็นการตีกรอบให้ตัวเองมากเกินไป ซึ่งตามจริงแล้วทำฟ้อนของอีสานมีความเป็นอิสระไม่มีการกำหนดท่าแน่นอนตายตัวว่าเป็นท่าอะไร ขึ้นอยู่กับผู้ประดิษฐ์ท่ารำจะตั้งชื่อว่าเป็นท่าอะไร ความเป็นอิสระนี้เองที่ทำให้เกิดทำฟ้อน ชุดใหม่ๆ ที่แปลกตา สวยงามยิ่งขึ้น

ทำฟ้อนที่เป็นแม่แบบส่วนใหญ่ นำมาจากกลอนลำ ซึ่งเรียกว่า "กลอนฟ้อน" เป็นกลอนยาว ใช้กลอนเจ็ดแปดหรือกลอนเก้าแล้วแต่ผู้แต่งถนัดแบบใด การฟ้อนเป็นศิลปอันหนึ่งที่มาพร้อมกับ

การลำ การพ็อนจะมีกี่แบบไม่ปรากฏแน่ชัด แต่หมอลำจะแต่ง กลอนพ็อนแบบต่างๆ ไว้ ในขณะที่ลำหมอลำจะพ็อนแสดงท่าทางตามกลอนที่แต่ง ดูแล้วเป็นการสนุกสนาน เช่น กลอนพ็อน ของหมอลำเปลี่ยน วัฒนสุข

มีความพยายามในการแบ่งท่ารำภาคอีสานออกมาให้ชัดเจนซึ่งมีหลายสำนัก เช่น จิราภรณ์ วุฒิพันธ์ (นาฏศิลป์อีสาน) ได้แบ่งออกเป็น 32 ท่า ดังนี้

1. ท่าแอ้งตากข่า	12. ท่าลำเจ้าชู้หยิกหยอกตาหวาน
2. ท่ากาตากปีก	13. ท่านักเลง
3. ท่าหลักแม่ผัว	14. ท่ากวยครุมวยชิต้อย
4. ท่าคว่ำหำปู	15. ท่ากินรีเที่ยวชมดอกไม้
5. ท่าไกวอูกล้อมหลาน	16. ท่านกยูงรำแพน
6. ท่าหนุ่มนาคลูกฝุ่น	17. ท่าผีไล่ลงข่วง
7. ท่าตุ่นเข้าอู่	18. ท่าพายเรือส่วง
8. ท่าหนุ่มนาควายุครุพิเภก	19. ท่าลำเกี่ยวกันพวกหมอลำคู่
9. ท่าหนุ่มนาควายุแหวน	20. ท่าลำหมู่อกท่าลำเพลิน
10. ท่าแห่บั้งไฟแสน	21. ท่ามโนราห์เหาะเหิรบินบนชั้นเส้น
11. ท่าเมาเหล้า	22. ท่ารำโทนสมัยก่อน
23. ท่าเสื่อออกเหล่า	28. ท่าจ้วงชนกัน
24. ท่าเต่าลงหนอง	29. ท่าคนโบราณเลื้อยเป็น
25. ท่าปลาชะโดลงคลอง	30. ท่าสาวเตะกล้ำ
26. ท่าแอะแอนด์แหงมือให้เรียบ	31. ท่าผู้เฒ่าจับอุโหย่นหลาน
27. ท่านักมวย	32. ท่าแม่ลูกอ่อนกินนม

ส่วนวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดได้คิดประดิษฐ์ชุดพ็อนขึ้น โดยกำหนดว่าท่าแม่บพ็อนมีอยู่ 48 แม่ท่า เช่น ท่าพรหมสี่หน้า ท่าทศกัณฐ์เกี่ยวนางมณโฑ ท่าช้างเดินตามแม่ ท่าช้างชูงวง ท่ากาเดินก๊อน ท่ากาตากปีก ท่าหลักแม่เมีย ท่าลมพัดพร้าว ท่าท่าเสื่อออกเหล่า ท่าเต่าลงหนอง ท่าคนขาเหย่ง ท่าปูสิงหลาน ท่าผู้เฒ่าฟังธรรม ท่าเกียจับไม้ ท่าบินนางมโนราห์ เป็นต้น

◆ ลักษณะท่ามือและท่าเท้าการพ็อนพื้นบ้านอีสาน

1. ท่ามือ ถ้าพิจารณาการเคลื่อนไหวของมือ คงเหมือนกับคำกล่าวที่ว่าท่าพ็อนของอีสานเหมือน "ม่อนท่าวัย" คงเห็นภาพพจน์ได้ดีจากการพ็อนของหมอลำที่หมุนมือพันกันคล้าย

กับตัวม่อนชักโยพันตัว ท่าฟ้อนของภาคอีสานนั้นได้มาจากธรรมชาติคือมีความเป็นอิสระ ขึ้นอยู่กับลีลาของผู้ฟ้อนที่จะขยับมือเคลื่อนไหวไปอย่างไร

- **การจับมือ** ของชาวอีสานนั้นนิ้วโป้งกับนิ้วชี้ไม่จดกัน จะห่างกันเล็กน้อยซึ่งแตกต่างจากการจับของภาคกลาง ไม่สามารถเอาหลักนาฏศิลป์ของภาคกลางมาจับ ท่าฟ้อนของชาวอีสานได้ เพราะไม่สามารถบอกได้ว่าจะจับหงาย จับคว่ำตอนไหน
2. **ท่าเท้า** ท่าเท้าของการฟ้อนแบบอีสานมีลีลาแตกต่างจากภาคกลางเช่นเดียวกัน ซึ่งพอจำแนกท่าเท้าที่ใช้ในการฟ้อนได้ดังนี้
- **ท่าชอยเท้า** เช่น การรำเซิ้ง การชอยเท้าให้เข้าจังหวะกลอง โดยเปิดส้นเท้าเล็กน้อย ย่อเข่ายกส้นเท้าขึ้นไปด้านหลังให้มากที่สุด ชอยเท้าอย่างสม่ำเสมอ การรำเซิ้งนั้นมีชอยเท้าให้ส้นเท้าสูง หรือยืนโดยอาศัยปลายเท้าถ้ายการเดินบัลเล่ย์ซึ่งดูแล้วตลกผิดธรรมชาติ แต่เป็นการเปิดส้นเท้าเพียงเล็กน้อยเพื่อสะดวกในการชอยเท้า ซึ่งทำนี้ก็ไม่ใช่การย่อเท้าอยู่กับที่โดยเหยียบเต็มฝ่าเท้า
 - **ท่าเท้าของผู้ไทเรณูนคร** การฟ้อนผู้ไทเรณูนครนอกจากจะมีการก้าวเดินตามธรรมดาแล้ว ยังมีอีกท่าหนึ่งซึ่งเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะของเรณูนครเท่านั้น คือมีบนจับข้างหูโดยปลายนิ้วที่จับจะหันเข้าข้างหู แล้วส่งจับผ่านไค้รักเร็วไปด้านหลัง แทะปลายมือไปด้านหน้าในลักษณะคว่ำมือ ม้วนมือมาจับไว้ข้างหูดังเดิม สลับกันไปทั้งมือซ้ายและมือขวา คือ ถ้ามือซ้ายจับไว้ข้างหู มือขวาก็จะส่งไปข้างหลัง ส่วนท่าเท้าก็จะใช้ 4 จังหวะ คือ ขยับตัว 2 จังหวะ ถ้ามือไหนส่งหลังกำลังจะ แทะไปข้างหน้า ก็ใช้เท้าด้านนั้นแตะพื้น 4 ครั้ง อีก 2 จังหวะ โดยครั้งที่ 4 จะเหยียบขยับตัว 2 จังหวะ ใช้เท้าอีกข้างหนึ่งแตะพื้น 4 ครั้ง แล้วเหยียบกันไปมาซึ่งจะสอดคล้องกับท่ามือที่เคลื่อนไหวไปมา
 - **ท่าเท้าของผู้ไทกาฬสินธุ์** ท่าเท้าของการฟ้อนผู้ไทในจังหวัดกาฬสินธุ์และการฟ้อนโปงลางจะใช้ท่าก้าวเท้าเช่นเดียวคือ การก้าวไขว้เท้าโดยเตะเท้าไปข้างหน้าก้าวไขว้ขยับตัว ชักเท้าหลังเตะไปด้านหน้าไขว้เท้าขยับตัวสลับกันไป ลักษณะคล้ายกับการเดินควิกสเต็ป ที่แตกต่างกันก็คือการเตะเท้าไปข้างหน้า นอกนั้นใช้หลักการก้าวเท้าเช่นเดียวกับการเดินควิกสเต็ป
 - **ท่าสับเท้าหรือกระโดดเท้าไปด้านข้าง** ท่านี้จะใช้ในการฟ้อนผู้ไทในจังหวัดกาฬสินธุ์ เช่นกัน เป็นการก้าวชิดก้าว แต่เป็นการก้าวเท้าไปทางด้านข้าง มีลักษณะเช่นเดียวกับการสไลด์เท้าไปทางด้านข้างนั่นเอง

ชุดฟ้อนของภาคอีสานส่วนใหญ่จะใช้การก้าวเท้าลักษณะเดียวกับการรำเซิ้ง จะมีพิเศษอีกแบบหนึ่งคือ ท่าเท้าของผู้ชายในการฟ้อนผู้ไท จะใช้ลีลาการก้าวเท้าของการรำมวยที่เรียกว่า การรำมวยลาว หรือรำมวยโบราณ ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวอีกแบบหนึ่ง

5. เครื่องแต่งกายสำหรับชุดการฟ้อนภาคอีสาน

◆ ผ้าพื้นเมืองอีสาน

ชาวอีสานถือว่าการทอผ้าเป็นกิจกรรมยามว่างหลังจากฤดูการทำนาหรือว่างจากงานประจำอื่นๆ ได้หมู่บ้านแต่ละบ้านจะกางหูกทอผ้ากันแทบทุกครัวเรือน โดยผู้หญิงในวัยต่างๆ จะสืบทอดกันมาผ่านการจดจำและปฏิบัติจากวัยเด็ก ทั้งลวดลายสีสันทัน การย้อมและการทอ ผ้าที่ทอด้วยมือจะนำไปใช้ตัดเย็บทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม หมอน ที่นอน ผ้าห่ม และการทอผ้ายังเป็นการเตรียมผ้าสำหรับการออกรอเรียนสำหรับหญิงสาว ทั้งการเตรียมสำหรับตนเองและเจ้าบ่าว ทั้งยังเป็นการวัดถึงความเป็นกุลสตรี เป็นแม่เห้แม่เรือนของหญิงชาวอีสานอีกด้วย ผ้าที่ทอขึ้นจำแนกออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. ผ้าทอสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน จะเป็นผ้าพื้น ไม่มีลวดลาย เพราะต้องการความทนทานจึงทอด้วยฝ้ายย้อมสีตามต้องการ
2. ผ้าทอสำหรับโอกาสพิเศษ เช่น ใช้ในงานบุญประเพณีต่างๆ งานแต่งงาน งานฟ้อนรำ ผ้าที่ทอจึงมักมีลวดลายที่สวยงามวิจิตรพิสดาร มีหลากหลายสีสันทัน

ประเพณีที่คู่กันมากับการทอผ้าคือการลงช่วง โดยบรรดาสาวๆ ในหมู่บ้านจะพากันมารวมกลุ่มก่อกองไฟ บ้างก็สาวไหม บ้างก็ปั่นฝ้าย กรอฝ้าย ฝ้ายชายก็ถือโอกาสมาเกี่ยวพาราสีและนั่งคุยเป็นเพื่อน บางครั้งก็มีการนำดนตรีพื้นบ้านอย่างพิณ แคน โหวต มาบรรเลงจ่ายผญาโต้ตอบกัน

เนื่องจากอีสานมีชนอยู่หลายกลุ่มวัฒนธรรม การผลิตผ้าพื้นเมืองจึงแตกต่างกันไปตามกลุ่มวัฒนธรรม

◆ กลุ่มอีสานเหนือ

เป็นกลุ่มชนเชื้อสายลาวที่มีกำเนิดในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง และยังมีกลุ่มชนเผ่าต่างๆ เช่น ข่า ผู้ไท ไล่ แสก กะเลิง ย้อ ซึ่งกลุ่มไทยลาวนี้มีความสำคัญยิ่งในการผลิตผ้าพื้นเมืองของอีสาน ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจากฝ้ายและไหม แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการนำเอาเส้นใยสังเคราะห์มาทอร่วมด้วย ผ้าที่นิยมทอกันในแถบอีสานเหนือคือ ผ้ามัดหมี่ ผ้าขิด และผ้าแพรวา

- **ผ้ามัดหมี่** เป็นศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองที่ใช้กรรมวิธีในการย้อมสีที่เรียกว่า การมัดย้อม (tie dye) เพื่อให้ผ้าที่ทอเกิดเป็นลวดลายสีสันทันต่างๆ เอกลักษณ์อันโดดเด่นก็อยู่ตรงที่รอยซึมของสีที่วิ่งไปตามบริเวณของลวดลายที่ผูกมัด และการเหลื่อมล้ำในตำแหน่งต่างๆ ของเส้นด้ายเมื่อถูกนำขึ้นก็ในขณะที่ทอ ลวดลายสีสันทันอันวิจิตรจะได้มาจากการชำนาญของการผูกมัดและย้อมหลายครั้งในสีที่แตกต่างกัน ซึ่งสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

การทอผ้ามัดหมี่จะมีแม่ลายพื้นฐาน 7 ลาย คือ หมี่ขอ หมี่โคม หมี่ปักจั่น หมี่กงน้อย หมี่ดอกแก้ว หมี่ข้อและหมี่ใบไผ่ ซึ่งแม่ลายพื้นฐานเหล่านี้ดัดแปลงมาจากธรรมชาติ เช่น จากลายใบไม้ ดอกไม้ชนิดต่างๆ สัตว์ เป็นต้น ผ้ามัดหมี่ที่มีชื่อเสียงได้แก่ เขตอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ เป็นต้น

- **ผ้าจิด** หมายถึงผ้าที่ทอโดยวิธีใช้ไม้เขี่ยหรือสะกิดซ่อนเส้นยืนขึ้นตามจังหวะที่ต้องการ เว้นแล้วสอดเส้นด้ายพุ่งให้เดินตลอด การเว้นเส้นยืนถี่ห่างไม่เท่ากันจะทำให้เกิดลวดลายต่างๆ ทำนองเดียวกับการทำลวดลายของเครื่องจักสาน จากกรรมวิธีที่ต้องใช้ไม้เขี่ยนี้จึงเรียกว่า การเก็บจิด มากกว่าที่จะเรียก การทอจิด ผ้าจิดที่นิยมทอกันมีอยู่ 3 ชนิด ตามลักษณะประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก คือ
 - **ผ้าตีนชิ้น** เป็นผ้าจิดที่ทอเพื่อใช้ต่อชายด้านล่างของผ้าชิ้น เนื่องจากผ้าทอพื้นเมืองจะมีข้อจำกัดในเรื่องของขนาดผืนผ้า ดังนั้นเวลานุ่งผ้าชิ้นผ้าจะสั้นจึงต่อชายผ้าที่เป็นตีนชิ้นและหัวชิ้นเพื่อให้ยาวพอเหมาะ
 - **ผ้าหัวชิ้น** ก็เช่นเดียวกันเป็นผ้าจิดที่ใช้ต่อชายบนของผ้าชิ้น
 - **ผ้าแพรว** มีลักษณะการทอเช่นเดียวกับผ้าจิด แพรว มีความหมายว่า ผ้าไหมหรือผ้าฝ้ายที่ทอเป็นผืนมีความยาวประมาณหนึ่งของผู้ทอ ซึ่งยาวประมาณ 1.5-2 เมตร
- **ผ้าแพรมน** มีลักษณะเช่นเดียวกับแพรว แต่มีขนาดเล็กกว่า เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส นิยมใช้เช่นเดียวกับผ้าเช็ดหน้าและหญิงสาวผู้ไทนิยมใช้โพกผม
- **ผ้าลายน้ำไหล** ผ้าลายน้ำไหลนี้มีชื่อเสียงคือ ชิ้นน่าน (ของภาคเหนือ) มีลักษณะการทอลวดลายเป็นริ้วใหญ่ๆ สลับสีประมาณ 3 หรือ 4 สี แต่ละช่วงอาจค้นลวดลายให้ดูงดงามยิ่งขึ้น ผ้าลายน้ำไหลของอีสานก็คงจะได้แบบอย่างมาจากทางเหนือ โดยทอเป็นลายขนานกับลำตัว และจะสลับด้วยลายจิดเป็นช่วงๆ
- **ผ้าโสร่ง** เป็นผ้านุ่งสำหรับผู้ชาย ลักษณะของผ้าโสร่งจะทอด้วยไหมหรือฝ้ายมีลวดลายเป็นตาหมากรุกสลับเส้นเล็ก 1 คู่ และตาหมากรุกใหญ่สลับกัน กว้างประมาณ 1 เมตร ยาว 2 เมตร เย็บต่อกันเป็นผืน

◆ กลุ่มอีสานใต้

คือกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมรที่กระจัดกระจายตั้งถิ่นฐานอยู่ในแถบจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษและบุรีรัมย์ เป็นกลุ่มที่มีการทอผ้าที่มีเอกลักษณ์โดยเฉพาะของตนเอง มีสีสันทันที่แตกต่างจากกลุ่มไทยลาว

- **ผ้ามัดหมี่** ในกลุ่มอีสานใต้ก็มีการทอเช่นเดียวกันนิยมใช้สีที่ทำเองจากธรรมชาติเพียงไม่กี่สี ทำให้สีของลวดลายไม่เด่นชัดเหมือนกลุ่มไทยลาว แต่ที่เห็นเด่นชัดในกลุ่มนี้คือการทอผ้าแบบอื่นๆ เพื่อการใช้สอยกันมากเช่น
 - **ผ้าหางกระรอก** จะมีสีเลื่อมมดงามด้วยการใช้เส้นไหมด่างสีสองเส้นควั่นทอพันทอแทรก
 - **ผ้าปุม** เป็นผ้าที่มีลักษณะการมัดหมี่ที่พิเศษเป็นเอกลักษณ์ต่างจากถิ่นอื่น
 - **ผ้าเชียม (ลูยเชียม)** ผ้าไหมที่นิยมใช้ในกลุ่มผู้สูงอายุ
- **ผ้าขิด** การทอผ้าขิดในกลุ่มอีสานใต้มีทั้งการทอด้วยผ้าฝ้ายและผ้าไหม แต่ส่วนมากมักจะใช้ต่อเป็นดินชั้นในหมู่คนที่มิฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี เพราะชาวบ้านทั่วไปไม่นิยมใช้กัน ลักษณะการต่อดินชั้นของกลุ่มนี้นิยมใช้เชิงต่อจากตัวชั้นก่อน แล้วจึงใช้ดินชั้นต่อจากเชิงอีกทีหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มไทยลาวอย่างเด่นชัด

◆ ลักษณะผ้าพื้นเมืองอีสาน

ลวดลายผ้าพื้นเมืองอีสานทั้งสองกลุ่มนิยมใช้ลายขนานกับตัว ซึ่งต่างจากผ้าชิ้นล้านนาที่นิยมลายขวางตัวและนุ่งยาวกรอมเท้า ในขณะที่ชาวไทลวนนิยมนุ่งผ้าชิ้นสูงระดับเข่าแต่ไม่สั้นเหมือนผู้หญิงเวียงจันทร์และหลวงพระบาง การต่อหัวชิ้นและตีนชิ้นจะต่อด้วยผ้าชนิดเดียวกัน ส่วนหัวชิ้นนิยมด้วยผ้าไหมชิ้นเดียวทอเก็บจีบเป็นลายโบคว่ำและโบหงายมีสีแดงเป็นพื้น ส่วนการต่อตะเข็บและลักษณะการนุ่งจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากภาคอื่นคือ การนุ่งชิ้นจะนุ่งป้ายหน้าเก็บซ่อนตะเข็บ ยกเว้นกลุ่มไทเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบานในอีสานใต้ ซึ่งมักจะทอริ้วผ้าเป็นริ้วๆ ต่างสีตามแนวตะเข็บชิ้น จนดูกลมกลืนกับตะเข็บและเวลานุ่งจะให้ตะเข็บอยู่ข้างสะโพก

◆ การใช้ผ้าสำหรับสตรีชาวอีสาน

ผ้าชิ้นสำหรับใช้เป็นผ้านุ่งของชาวอีสานนั้นจะมีลักษณะการใช้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- ผ้าชิ้นสำหรับผู้หญิงที่มีสามีแล้ว จะใช้ผ้าสามชิ้นมาต่อกันโดยแบ่งเป็นผ้าหัวชิ้น ผ้าตัวชิ้น และผ้าตีนชิ้น ผ้าแต่ละชิ้นมีขนาดและลวดลายต่างกัน
 - ผ้าหัวชิ้น จะมีขนาดกว้างประมาณ 20 ซม. ยาวเท่ากับผ้าชิ้น มีลวดลายเฉพาะตัว คือ ทอเป็นลายขวางสลับเส้นไหมแทรกเล็กๆ สลับสีสวยงาม
 - ส่วนตัวชิ้น คือส่วนกลางของผ้าชิ้นมีความกว้างมากกว่าส่วนอื่น ซึ่งส่วนใหญ่มีขนาดเท่าพื้ที่ใช้ทอ ซึ่งนิยมทอเป็นลายมัดหมี่
 - ส่วนตีนชิ้น คือส่วนล่างของผ้าชิ้นจะมีความกว้างเพียง 10 ซม. และยาวเท่ากับ ความยาวของผ้าชิ้น เมื่อต่อเข้ากับตัวชิ้นแล้วลายจะเป็นตรงกันข้ามกับผ้าหัวชิ้น

ความงามอยู่กับการสลักรีสี่ส่วนใหญ่จะเลียนแบบจากลวดลายของสัตว์ เช่น ลายงูทำเป็นลายปล้องสี่เหลี่ยมและคำ

- **ผ้าชิ้นสำหรับหญิงสาว** จะเป็นผ้าชิ้นมัดหมี่เหมือนกันแต่เป็นผืนเดียวกันตลอด ใช้วิธีการมัดหมี่เป็นดอกและลวดลายติดต่อกันแล้วทอเป็นผืนเดียวกันตลอด ในผืนชิ้นจะมีลายที่ริมขอบด้านล่างในลักษณะเชิงชั้นลวดลายส่วนใหญ่ทั้งตัวชิ้นและเชิงนิยมใช้ลายรูปสัตว์ เช่น ไก่ฟ้า หงษ์ทอง

ที่มา :

ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. “นาฏศิลป์และการรำ”. <http://www.isangate.com>. 12 มิถุนายน, 2552.

ทำฟ้อนพื้นบ้านอีสาน กรณีศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด

โดย สุภาวดี ลำลีพันธุ์

จากการศึกษาเรื่อง ทำฟ้อนพื้นบ้านอีสาน ศึกษากรณีวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทำฟ้อนรำพื้นบ้านอีสานและศึกษาวิถีชีวิตที่ปรากฏในการทำฟ้อนพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด

วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดเป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์ส่วนภูมิภาคซึ่งก่อสร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องการเผยแพร่วิทยาการและศิลปวัฒนธรรมไทยทางด้านดนตรีนาฏศิลป์ไทยและดนตรีนาฏศิลป์พื้นบ้าน วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดได้จัดชุดการแสดง เพื่อนำออกไปเผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ ไป และโอกาสสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำ เช่น การแสดงหน้าพระที่นั่ง การแสดงเผยแพร่วัฒนธรรมในต่างประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดได้ประดิษฐ์การแสดงชุดใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำออกเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย ตามวัตถุประสงค์ของวิทยาลัย

สำหรับการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดแบ่งกลุ่มการแสดง ได้ดังนี้

1. การฟ้อนประกอบทำนองลำ ได้แก่ การฟ้อนแม่บทอีสาน ซึ่งเป็นการฟ้อนที่นำท่ารำทำทางของมนุษย์ ตัวละครจากวรรณกรรม กิริยาของสัตว์ ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวอีสานมาปรับปรุงใช้เป็นท่าฟ้อนรำ

2. การฟ้อนที่สืบเนื่องจากพิธีกรรม ได้แก่ การฟ้อนเซียงซ้อง ฟ้อนดิงครกดิงสากและเซียงนางดั่ง ซึ่งเป็นการนำพิธีเสี่ยงทายสภาพภูมิอากาศในแต่ละปีมาประดิษฐ์ให้เป็นชุดการแสดงสำหรับพิธีเซียงซ้อง นอกจากจะเป็นพิธีเสี่ยงทายสภาพภูมิอากาศแล้วยังเป็นพิธีประกอบขึ้นเพื่อรักษาการเจ็บป่วย ค้นหาสิ่งของที่หาย ซึ่งตัวผู้กระทำการ และขับไล่ผี เป็นต้น

3. การฟ้อนที่สืบทอดวรรณกรรม ได้แก่ การฟ้อนชุดมโนราห์เล่นน้ำและสังข์ศิลป์ชัย

3.1 การฟ้อนมโนราห์เล่นน้ำ เป็นการฟ้อนที่ตัดตอนจากวรรณกรรมเรื่อง สิทนมโนราห์ ตอนนางมโนราห์และพี่ทั้งหกมาอาบน้ำที่สระอโนดาต พรานบุญมาจับตัวไปถวายท้าวสีทน มาประดิษฐ์เป็นชุดการแสดง

3.2 การฟ้อนสังข์ศิลป์ชัย เป็นการฟ้อนจากวรรณกรรมเรื่องสังข์ศิลป์ชัยที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย

4. การฟ้อนศิลปอาชีพ ได้แก่ การแสดงชุดแข่งทำนาและฟ้อนสาวหลอก

4.1 แข่งทำนา เป็นการแสดงขั้นตอนการทำนาของชาวอีสาน เริ่มตั้งแต่การไถ การหว่าน การถอนกล้า การปักดำ การเกี่ยวข้าวและการนวดข้าว

4.2 ฟ้อนสาวหลอก แสดงถึงขั้นตอนการเลี้ยงไหม การสาวไหมและการทอผ้าไหม

5. การฟ้อนที่สืบเนื่องจากประเพณีการเล่น ได้แก่ การแสดงชุดเดี่ยวเดือนห้า เดี่ยวเกี้ยว และกับแก้มลำเพลิน

5.1 ฟ้อนเดี่ยวเดือนห้า เป็นการแสดงให้เห็นประเพณีการเล่นสาดน้ำของหนุ่มสาวในช่วงเดือนห้า

5.2 ฟ้อนเดี่ยวเกี้ยว เป็นการฟ้อนเกี้ยวพาราสีในท่าต่าง ๆ ระหว่างหนุ่มสาว ท่าทาง ลีลาในลักษณะต่าง ๆ มาผสมกับท่าลำเพลินของหมอลำหมู

6. การฟ้อนเพื่อความสนุกสนาน ได้แก่ การแสดงชุดเซิ้งกะโป้และฟ้อนโหวด

6.1 เซิ้งกะโป้ เป็นการฟ้อนที่นำกะลามะพร้าวมาเกาะให้เกิดจังหวะด้วยลีลาท่าทางต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความครื้นเครงสนุกสนาน

6.2 ฟ้อนโหวด เป็นการฟ้อนหระกอบท่วงทำนองดนตรีที่มีความไพเราะ เร้าใจ แสดงถึงขั้นตอนของการประดิษฐ์โหวดและการใช้โหวดในการเกี้ยวพาราสีของหนุ่มสาว

7. การฟ้อนเลียนแบบกิริยาอาการของสัตว์ ได้แก่ การแสดงชุดแมงด้บเต่า ซึ่งเป็นการฟ้อนที่เลียนแบบกิริยาท่าทางต่าง ๆ ของแมงด้บเต่ามาประดิษฐ์เป็นท่าฟ้อน เช่น ท่าขยับปีก ท่าบิน ท่าเกี้ยว เป็นต้น

วิถีชีวิตที่ปรากฏในการฟ้อนพื้นบ้านอีสาน

วิถีชีวิตที่ปรากฏในการฟ้อนพื้นบ้านอีสานของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. การประกอบอาชีพ อาชีพหลักของชาวอีสาน ได้แก่ การทำนาเนื่องจากข้าวเป็นอาหารหลักในการดำรงชีวิต รองลงมาได้แก่ ปลา ดังนั้นชาวอีสานจึงมีวิธีการหาปลาและจับปลาโดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ มาช่วยในการจับปลา เช่น สวิง แห สุ่ม เป็นต้น เมื่อว่างเว้นจากฤดูทำนา ชาวอีสานจะทอผ้าไหมเพื่อใช้ในงานต่าง ๆ ตลอดจนการขายเพื่อเป็นรายได้เสริมให้ครอบครัว นอกจากนี้ชาวอีสานยังเลี้ยงสัตว์เพื่อไว้ใช้งาน เป็นอาหาร และขายเป็นรายได้ เช่น การเลี้ยงช้าง วัว ควาย เป็นต้น

2. ด้านลักษณะนิสัย ชาวอีสานเป็นผู้รักความสนุกสนานซึ่งสังเกตได้จากศิลปะการฟ้อนรำของชาวอีสานที่มีจังหวะ ทำนอง เร้าใจ สนุกสนาน นอกจากนี้ชาวอีสานยังเป็นผู้มีความสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุ ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีแต่โบราณเสมอมา

3. ด้านวรรณกรรม ชาวอีสานมีการสืบทอดวรรณกรรมจากบรรพบุรุษด้วยการเล่าปากต่อปาก และการบันทึก ปัจจุบันได้มีการถ่ายทอดในรูปแบบของการแสดงต่าง ๆ เช่น การฟ้อนรำ การแสดงลิเก การแสดงหมอลำ เป็นต้น วรรณกรรมเป็นเครื่องบันเทิงใจของชาวอีสานและแฝงไว้ด้วยข้อคิด คติเตือนใจ ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

4. ด้านความเชื่อ ชาวอีสานจะมีความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติหรือความเชื่อที่เป็นนามธรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องผี วิญญาณ การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวอีสาน

ถึงแม้จะมีพิธีทางศาสนาเข้ามาประกอบด้วย แต่เหตุผลในการประกอบพิธีกรรมมาจากความเชื่อเรื่องผี เช่น พิธีเลี้ยงผีแถน พิธีไล่ผีฟ้า เป็นต้น

5. **ด้านพิธีกรรม** ชาวอีสานจะมีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเสี่ยงทายสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ พิธีเซี่ยงซ้อง พิธีดิงครกดิงสาก และพิธีเต้านางดั่ง สำหรับพิธีเซี่ยงซ้อง เป็นพิธีกรรมที่ใช้รักษาคนป่วย ช่วยค้นหาสิ่งของที่หายและขับไล่ผีอีกด้วย

6. **ด้านประเพณีการเล่น** ชาวอีสานมีประเพณีการเล่นในงานเทศกาลหรือโอกาสพิเศษต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา คือ การเล่นกั๊บกั๊บก การเล่นสาดน้ำ การแสดงหมอลำเพลิน และการแข่งขันเรือส่วง ซึ่งการเล่นบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบอันดั้งเดิมแต่ดั้งเดิมไปบ้าง

ที่มา :

สุภาวดี ลำลีพันธุ์. ทำฟ้อนพื้นบ้านอีสาน กรณีศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540.

ประวัติและผลงาน

นายเลื่อน มุทวงศ์

เกิดวันที่ 11 เมษายน 2483

ตำแหน่งปัจจุบัน ข้าราชการบำนาญ ศึกษานิเทศก์ 9 ระดับ 9

ภูมิลำเนา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ที่อยู่ติดต่อได้ 171 ถ.พิชิตรังสรรค์ ต.ในเมือง อ.เมือง

จ.อุบลราชธานี โทร. 045-244862

ประวัติการศึกษา

- จบการศึกษาระดับมัธยมปีที่ 6 จาก โรงเรียนเทพอำนวยวิทยา
- การศึกษาระดับเตรียมวิทยาศาสตร์ปีที่ 2 จากโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช
- จบการศึกษาระดับประโยคครูพิเศษมัธยม
- จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประสบการณ์วิชาชีพ

- สอนระดับมัธยมศึกษา 5 ปี
- สอนระดับประถม 10 ปี
- ครูวิชาการอำเภอ 3 ปี
- ศึกษานิเทศก์ 22 ปี

ประสบการณ์พิเศษ

- ผู้อำนวยการฝึกวิชาผู้กำกับลูกเสือ วุฒิ L.T.
- ผู้อำนวยการฝึกยุวกาชาดโรงเรียน
- วิทยากรแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง
- วิทยากรฝึกปฏิบัติสมถวิปัสณากรรมฐาน สติปัญญา 4

ผลงานทางวิชาการ

- ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติการ (ระดับ 4-6) กลุ่มงาน สลน.
- ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ (ระดับ 7) เพลงและเกมส่งเสริมการสอนคณิตศาสตร์ ป.2
- ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ (ระดับ 8) คู่มือการประเมินโรงเรียนสะอาดและร่มรื่น โรงเรียน
ประถมศึกษา ปี 2534-2536
- ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ (ระดับ 9) ประวัติแคนและลายแคน ดนตรีพื้นเมืองมรดกทาง
วัฒนธรรมอีสาน

เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ

- เข็มลูกเสือสดุดี ชั้นที่ 1
- เข็มครูสดุดี ครูผู้มีจรรยาบรรณาที่ดีเด่น

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ป.ม. (ชั้นสายสะพาย)
- ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ป.ช. (ชั้นสายสะพาย)

ประวัติและผลงาน

นายธีระ โกมลศรี

เกิดวันที่ 3 ธันวาคม 2483

ภูมิลำเนา

อ.พนา จ.อุบลราชธานี

ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ 13 ซ. สุชาอุปถัมภ์ 13 อ.เมือง

จ.อุบลราชธานี 34000

โทร. 045-311316, 01-9773475

ประวัติการศึกษา

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านพนา อ.พนา จ.อุบลราชธานี
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีทองวิทยา 1 อ.เมือง จ.อุบลราชธานี
- ระดับระดับปริญญาตรี (ครุศาสตรบัณฑิต) จาก วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

ประสบการณ์/ เกียรติคุณ

- พ.ศ. 2545 ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 2 ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นบ้าน) จาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี
- พ.ศ. 2544 รางวัลผลงานสื่อมวลชนดีเด่นเพื่อเยาวชนครั้งที่ 19 ประเภทสื่อพื้นบ้าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี ประเภทบุคคล
- พ.ศ. 2542 ศิลปินดีเด่นจังหวัดอุบลราชธานี ประเภทศิลปะการแสดง จากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ
- พ.ศ. 2540 โล่เกียรติคุณสื่อมวลชนดีเด่นเพื่อเยาวชน ครั้งที่ 14 ประเภทสื่อพื้นบ้าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี ประเภทบุคคล
- พ.ศ. 2537 เกียรติบัตรเป็นผู้ส่งเสริมกิจกรรมค่านิยมไทยและเอกลักษณ์ไทยใน โรงเรียนประถมศึกษา ในฐานะครูสอนดนตรีไทย จากสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ
- พ.ศ. 2536 โล่เกียรติคุณ ผู้ปฏิบัติงานดีเด่นสาขาวัฒนธรรม จากมูลนิธิเวีนนี่ ลาโวว์ เวีนนี่ไทย
- พ.ศ. 2535 เกียรติบัตรครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยดีเด่นดนตรีไทย จาก กระทรวงศึกษาธิการ
- พ.ศ. 2535 เกียรติบัตรศิษย์เก่าดีเด่น สาขาผู้สอนสหวิทยาลัยอีสานใต้ในโอกาสครบ 100 ปี การฝึกหัดครูไทย จากกรมการฝึกหัดครู

- พ.ศ. 2535 ประกาศเกียรติคุณ ครูผู้สอนดนตรีไทยดีเด่น จากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี
- พ.ศ. 2535 ประกาศเกียรติคุณ ครูผู้สอนดนตรีพื้นเมืองดีเด่น จากสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติและผลงาน

นางโยษิตา สังกะการณ

เกิดวันที่ 8 มิถุนายน 2492

ตำแหน่งปัจจุบัน ข้าราชการบำนาญ

ภูมิลำเนา จ.นครปฐม

ที่อยู่ติดต่อได้ 407 ถ.อุบล-ตระการ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี
34000

ประวัติการศึกษา

- ปี 2516 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง จาก วิทยาลัยครูเพชรบุรี
- ปี 2535 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จาก วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

ประสบการณ์/ เกียรติคุณ

- พ.ศ. 2539 ครูดีเด่นนาฏศิลป์
- พ.ศ. 2541 ครูดีเด่นนาฏศิลป์
- พ.ศ. 2541 ครูผู้ปฏิบัติการสอนดีเด่นครูสภา
- พ.ศ. 2544 ครูเกียรติยศ (Teacher Award)
- พ.ศ. 2545 ครูระดับเพชร
- พ.ศ. 2548 ครูดีเด่น เขตพื้นที่ (สาขานาฏศิลป์)

ประวัติและผลงาน

นางอรุณี ทนงจิตร

ตำแหน่ง : ครูชำนาญการพิเศษ รายวิชาชีววิทยา โรงเรียนปทุมพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สพท.อบ. เขต 1 กระทรวงศึกษาธิการ

ประวัติส่วนตัว : เกิดวันที่ 29 พฤษภาคม 2500

สมรสกับ ว่าที่ พ.ต. วิทยา ทนงจิตร ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี มีบุตรธิดา 2 คน

ประวัติการศึกษา

- ระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนสงเคราะห์ศึกษา
- ระดับปศ.สูง วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี
- ระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์มัธยม)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผลงาน

1. ครูดัดแบบปฏิรูปการเรียนรู้ กรมสามัญศึกษา ปี 2545
2. ผู้มีผลงานด้านนาฏศิลป์และเพลงพื้นเมืองดีเด่น สมาคมส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอีสาน ปี 2547
3. ครูผู้ควบคุมวงโปงลาง รองแชมป์ประเทศไทย ครั้งที่ 1 และ 3
4. ครูผู้ควบคุมวงโปงลางบรรเลงพิณยอดเยี่ยม ปี 2552

หน้าที่พิเศษ

1. หัวหน้าวงโปงลางโรงเรียนปทุมพิทยาคม
2. หัวหน้ากลุ่มงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนปทุมพิทยาคม
3. หัวหน้างานแนะแนว โรงเรียนปทุมพิทยาคม
4. กรรมการบริหารโรงเรียนปทุมพิทยาคม

แบบประวัติและผลงาน

นายวิริยะ วัฒนดิลก

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายวิริยะ นามสกุล วัฒนดิลก
เกิด วันที่ 20 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2518 เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 13 ถนน อำเภอ ตำบล วารินชำราบ อำเภอ วารินชำราบ
จังหวัด อุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34190
บิดา ร.ท. รุ่งโรจน์ วัฒนดิลก อาชีพ รับราชการ
มารดา นางวิไลวรรณ วัฒนดิลก อาชีพ แม่บ้าน
คู่สมรส นางนราพร วัฒนดิลก อาชีพ ครูเอกชน ตำแหน่ง ครูการ-การเงิน
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านเค็กวารินชำราบ
บุตร ค.ญ.วิชา วัฒนดิลก เข้าเรียนชั้นอนุบาล 1/3 โรงเรียนบ้านเค็กวารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี
ตำแหน่งปัจจุบัน - ครูผู้สอน

2. ประวัติการศึกษาและฝึกอบรม

2.1 ประวัติการศึกษา

- 2.1.1 วุฒิสามัญมัธยมศึกษาตอนปลาย จบจากโรงเรียนลือคำหาญวารินชำราบ
- 2.1.2 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จบจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด
- 2.1.3 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ครูผู้สอน ระดับประถมศึกษา

2.2 ประวัติการอบรม

- 2.2.1 ผู้ฝึกสอนโปงลาง ระดับเหรียญทอง งานมหกรรมดนตรี กีฬา วิชาการ สพท.อบ. เขต 4 ณ โรงเรียนวิจิตรพิทยา ระหว่างวันที่ 7-8 สิงหาคม 2547
- 2.2.2 เป็นวิทยากรอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนดนตรี – นาฏศิลป์ ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 วันที่ 9-11 กันยายน 2551
- 2.2.3 เข้าร่วมกิจกรรมการประกวด วงโปงลาง งานกาชาดและงานปีใหม่ จังหวัด อุบลราชธานีประจำปี 2548 ณ ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี วันที่ 9 มกราคม 2548
- 2.2.4 เข้าร่วมกิจกรรมการประกวดกลองยาว งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประจำปี 2548 ณทุ่งศรีเมืองอุบลราชธานี วันที่ 21 กรกฎาคม 2548

2.2.5 ผู้ควบคุมวงโปงลาง ระดับช่วงชั้นที่ 1-2 ในงานมหกรรมวิชาการ “เบญจามะหาราชสู่ความเป็นเลิศ เทิดไท้องค์ราชัน” ณ โรงเรียนเบญจามะหาราช ระหว่างวันที่ 28-29 กันยายน 2549

2.2.6 นำการแสดงวงโปงลางเข้าร่วมกิจกรรม ในงาน “อนุรักษ์มรดกไทย เถลิงหล้าหาราชันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับมรดกของแผ่นดิน” ณ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอวารินชำราบวันที่ 9 มิถุนายน 2549

2.2.7 นำการแสดงวงโปงลางเข้าร่วมในงานมหกรรมศิลปวัฒนธรรม เติบพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชฯ ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปีวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2549

2.2.8 เป็นคณะกรรมการส่งเสริมการประกวดดนตรี – นาฏศิลป์พื้นเมืองนักเรียน ประจำปี 2551 ณ เวทีลานเพลิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 วันที่ 25 กรกฎาคม 2551

2.2.9 ได้ร่วมในการแสดงโปงลางถวาย เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พร้อมด้วยพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาฯ ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดอาคารมหาวิทยาลัยราชภัฏ 50 พรรษา ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม วันที่ 26 พฤษภาคม 2551

ผลงานเด่นที่ยั่งยืนด้านดนตรีพื้นเมือง

วัน เดือน ปี	รางวัลที่ได้รับ	หน่วยงานเจ้าของรางวัล
2547	รางวัลชนะเลิศระดับเหรียญทอง - การประกวดดนตรี พื้นเมืองโปงลาง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 4
2548	รางวัลชนะเลิศ - การประกวดดนตรี พื้นเมืองโปงลาง (ระดับประถมศึกษา)	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด
30 กรกฎาคม 2548	รางวัลชนะเลิศ - การประกวดวงดนตรี พื้นเมืองวงโปงลางและศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น (ระดับประถมศึกษา)	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
2549	รางวัลชนะเลิศ - งานวิชาการ (ระดับประถมศึกษา)	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 4

2549	รางวัลชนะเลิศ - งานวิชาการ(ระดับประถมศึกษา)	โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช
26 พฤษภาคม 2551	รางวัลเกียรตินิยม - คณะโปงลางโรงเรียนบ้านเค็กฯ เข้าเฝ้า พระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราช กุมาร พร้อมด้วยพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัตน พระวรชายาฯ	โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม
7 พฤศจิกายน 2551	รางวัลชนะเลิศระดับเหรียญทอง - งานศิลปหัตถกรรม (สพท.อบ. 4) และเป็นตัวแทนเข้าแข่งขันในระดับ ภูมิภาคที่ จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ 19-21 ธันวาคม 2551	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 4

ประวัติและผลงาน
นายจิรวัฒน์ สว่างวงศ์

ภูมิลำเนา อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
ประสบการณ์ ครูผู้สอน 11 ปี ศึกษานิเทศก์ 14 ปี
ปัจจุบัน ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

งานมอบหมายพิเศษ

- ผู้จัดรายการวิทยุทางด้านการศึกษา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี ระบบ FM 98.5 MHz จากปี 2542-ปัจจุบัน
รายการ “ร่วมมิตรคิดทำ ปฏิรูปการศึกษา” และ “สื่อสัมพันธ์การศึกษาก้าวไปกับ สพท.”
- ผู้ผลิตและจัดรายการ โทรทัศน์ ราชธานีเคเบิลทีวี รายการ “การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น”

งานพิเศษ

- ผู้ช่วยครูภูมิปัญญาไทย นายสถา คุณวุฒิ ครูภูมิปัญญาไทยด้านศิลปกรรม (การประพันธ์เพลง) และนายสมคิด สอนอาจ ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การคิดพิมพ์เทียนพรรษา)
- หัวหน้าฝ่ายรายการภาคชุมชน ศูนย์การเรียนรู้วิทยุชุมชนภูมิปัญญาไทย จังหวัดอุบลราชธานี “คลื่นดีบ้านเฮา” FM 96.75 MHz.
- นักวิชาการประจำศูนย์การเรียนรู้เทียนพรรษาศรีประจักษ์ ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยจังหวัดอุบลราชธานี

งานด้านสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น/ภูมิปัญญาไทย

- คณะกรรมการอำนวยการคัดเลือกและสรรหา “ครูภูมิปัญญาไทย” “แหล่งการเรียนรู้” และ “สังคมแห่งการเรียนรู้ต้นแบบ” สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)
- ได้รับทุนสนับสนุนจาก สกศ. โครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมครูภูมิปัญญาไทย ในการนำองค์ความรู้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับครูภูมิปัญญาไทยจังหวัดอุบลราชธานี 12 คน/ 12 โรงเรียน

ภาคผนวก ค

ภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการ

ภาพที่ 1 การลงทะเบียน

ภาพที่ 2 พิธีเปิดการสัมมนา

ภาพที่ 3 วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีและนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสาน

ภาพที่ 4 ผู้เข้าร่วมการสัมมนาจับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นกับวิทยากร

ภาพที่ 5 อาหารว่างและเครื่องดื่ม

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างแบบประเมินโครงการ

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการสัมมนา
“รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน”

วันที่ 19 มิถุนายน 2552

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย / ลงใน ☐ หรือเติมคำลงในช่องว่าง เพื่อนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินโครงการต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของท่าน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. ตำแหน่ง ☐ ผู้บริหาร ☐ ครูผู้สอน ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
3. ประสบการณ์ในการสอน ☐ 1-5 ปี ☐ 5-10 ปี ☐ 11-15 ปี
☐ 15-20 ปี ☐ 20 ปีขึ้นไป
4. ระดับชั้นที่สอน ☐ ช่วงชั้นที่ 1 ☐ ช่วงชั้นที่ 2 ☐ ช่วงชั้นที่ 3 ☐ ช่วงชั้นที่ 4

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการสัมมนา

5. ท่านมีความพึงพอใจกับการจัดการสัมมนาครั้งนี้มากน้อยเพียงใด

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.1 การประชาสัมพันธ์โครงการให้เข้าร่วมการสัมมนา					
5.2 วัน-เวลาการจัดสัมมนามีความเหมาะสม					
5.3 สถานที่จัดสัมมนามีความเหมาะสม					
5.4 วิทยากรมีความรู้ความสามารถ ถ่ายทอดความรู้ได้ดี					
5.5 เอกสารประกอบการสัมมนา					
5.6 หัวข้อและรูปแบบการจัดสัมมนา					
5.7 อาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม					
5.8 ความช่วยเหลือ/แนะนำ/อำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่					
5.9 ประโยชน์ที่ได้รับการเข้าร่วมการสัมมนา					
5.10 ภาพรวมของการจัดสัมมนาในครั้งนี้					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

6. ในครั้งต่อไปท่านอยากให้สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จัดกิจกรรม/โครงการ ได้อีกบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

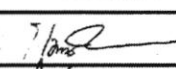
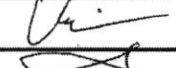
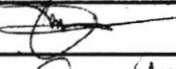
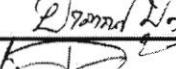
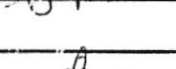
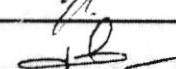
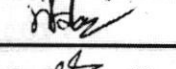
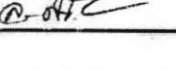
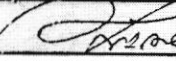
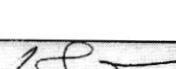
.....

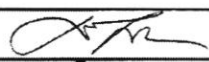
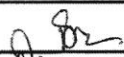
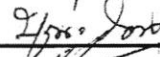
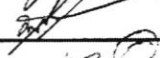
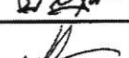
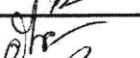
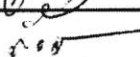
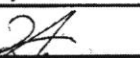
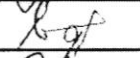
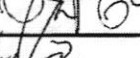
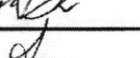
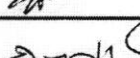
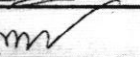
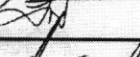
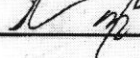
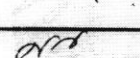
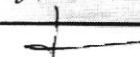
😊 ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ
งานข้อมูลท้องถิ่น สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้เข้ารับการสัมมนา

รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนา
 "รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งและการประกวดตัดสินวงดนตรีพื้นเมืองอีสาน"
 วันที่ 19 มิถุนายน 2552

ที่	ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน	ลายมือชื่อ
1	นางกมลทิพย์ คอกอินทร์	โรงเรียนม่วงสามสิบ(อำนวยการ)	
2	นายวิสิทธิ์ มีทรัพย์	โรงเรียนม่วงสามสิบ(อำนวยการ)	
3	นายวัชรินทร์ สาระ	โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง	
4	นายจิรศักดิ์ แสงใส	โรงเรียนบ้านหนองคูณ	
5	นางอรนุช แสงใส	โรงเรียนบ้านหนองคูณ	
6	นายบพิตร สีระวัตร	โรงเรียนบ้านท่าไผ่ (ท่าทอง)	
7	นางอาภาภรณ์ บุญเดิม	โรงเรียนบ้านศิระกระบือ(อิสระสุราษฎร์)	
8	นายเดชชาติ จันทราภรณ์	โรงเรียนโขงเจียมวิทยาคม	
9	นายประสิทธิ์ สายลุน	โรงเรียนทุ่งเทิงอิงวัฒนา	
10	นายกีรตินัย สุขประเสริฐ	โรงเรียนบ้านโคกจาน	
11	นายเวทิน มุสิกสวัสดิ์	โรงเรียนบ้านโนนแดง	
12	นางวรรณิ์ บัณฑิตกุล	โรงเรียนเมืองอุบล	
13	นางทัศนีย์ โพธิ์ทอง	โรงเรียนบ้านท่าช้าง (เขตการทางที่ 92)	
14	นายสุพล ยานะรัมย์	โรงเรียนบ้านโคกสว่าง	
15	นายเฉลิมชัย วรพิมพ์รัตน์	โรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี	
16	นางณิศาภัทร์ บัวสาบาน	โรงเรียนนาจะหลวย (กรป.กลางอุบลรัตน์)	
17	นางอุบลวรรณ จบศรี	โรงเรียนนาจะหลวย (กรป.กลางอุบลรัตน์)	
18	นางเพ็ชรณิ์ ลุนระพัฒน์	โรงเรียนบ้านท่าบ่อ	
19	นายธนายุทธ มุสิกสวัสดิ์	โรงเรียนนาคะแซงศึกษา	
20	นางทัศนีย์ มุสิกสวัสดิ์	โรงเรียนนาคะแซงศึกษา	
21	นางลำไผ่ สร้อยสิงห์	โรงเรียนบ้านด่าน	
22	นางประภาภรณ์ นันทบุตร	โรงเรียนบ้านลำโรง (อำนวยการบ้านลำโรง)	
23	นายอุทัย รักวิจิตร	โรงเรียนบ้านหนองหิน	
24	นายวิชาญ ศรีวะรัมย์	โรงเรียนอ่างศิลา	
25	นายผลัด รูปคม	โรงเรียนบ้านหนองแสง-วังค้อ	
26	นางนารีรัตน์ สุขคณ	โรงเรียนพิบูลมังสาหาร (วิทยายุทธ)	
27	นายสง่า คำอุ่น	วิทยาลัยการอาชีพตระการพืชผล	

28	นายชนิดชาติ ทองมงคล	โรงเรียนบ้านสระคอกเกษ	
29	นายบุญ มณีนิล	โรงเรียนนาเยี่ยศึกษารัชมังคลาภิเษก	
30	นางพิศมัย ก้อนทองดี	โรงเรียนนาเยี่ยศึกษารัชมังคลาภิเษก	
31	นายพงษ์ชัย ทองทับ	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 32	
32	นางรุ่งลาวัลย์ โลมรัตน์	โรงเรียนตระการพืชผล	
33	นายบุรณะ วิ่งกะฮาด	โรงเรียนศาลชุมพัฒนา	
34	นายนครศ แสนทวีสุข	โรงเรียนศาลชุมพัฒนา	
35	นายฉัตรชัย พึ่งตน	โรงเรียนบ้านเก่าขาม อ.น้ำยืน	
36	นายไวยวิทย์ บุญคำ	โรงเรียนบ้านเก่าขาม อ.น้ำยืน	
37	นายประจิด ฐานมัน	โรงเรียนบ้านเก่าขาม อ.น้ำยืน,	
38	นายประวิทย์ ชะนิวงศ์	โรงเรียนอัสสัมชัญอุบลราชธานี	
39	นางสาวจิรพรรณ เจริญชัย	โรงเรียนอัสสัมชัญอุบลราชธานี	
40	นายสันติ มุสิกกา	โรงเรียนโพธิ์ไทรพิทยา	
41	นายบุญมา แสนกะ	โรงเรียนโพธิ์ไทรพิทยา	
42	นายไพโรจน์ ชาวเมืองโขง	โรงเรียนบ้านบ่อหิน	
43	นายไพโรจน์ จันทวง	โรงเรียนเขมรราชพิทยาคม	
44	นายมงคล ภูงบุตร	โรงเรียนบ้านโนนสูง,	
45	ว่าที่ พ.ต. วิทยา ทนงจิตร	วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี	
46	นายธนาชาติ บุตรมาดย์	โรงเรียนพิบูลมังสาหาร	
47	นางสาวสุจิตรา ดันโพธิ์	โรงเรียนพิบูลมังสาหาร	
48	นายปรีดา ศิลาโชติ	โรงเรียนพิบูลมังสาหาร	
49	นายเพชร สายบุตร	โรงเรียนพิบูลมังสาหาร	
50	นายสมพงษ์ จำปาจันทร์	โรงเรียนบ้านสระสมิง	
51	นายเอกรัตน์ นันทะวงศ์	โรงเรียนบ้านสระสมิง	
52	นางกาญจนาพร วีระพันธ์	โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานี	
53	นายสมชาย จันทร์ถอด	โรงเรียนบ้านแหลมไหล่	
54	นายไวยวุฒิ ชุมนุบ	โรงเรียนบ้านเป้า (รัฐราษฎร์บำรุง)	
55	นางจันทนา จรรยาเพศ	โรงเรียนประชารัฐสามัคคี	
56	นางปัทมา พุ่มกำพล	โรงเรียนเทศบาลบ้านสุขสำราญ	
57	นายสมภาร รุ่งเรือง	โรงเรียนบ้านใหม่หนองน้ำ	
58	นายสมภาร รุ่งเรือง	โรงเรียนบ้านใหม่หนองน้ำ	

[illegible]

